

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Ідзе падпіска на II паўгоддзе 2009 года			
Падпісныя цэны на газету «Звязда» (у рублях)			
Індэкс	на 1 месяц	на 3 месяцы	на 6 месяцаў
63850 (індыўідуальны)	10600	31800	63600
63145 (індыўідуальны льготны для пенсіянераў, ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны)	9990	29970	59940
63858 (ведамасны)	17050	51150	102300
63239 (ведамасны льготны для ўстаноў міністэрстваў культуры, адукацыі і аховы здароўя)	15550	46650	93300

СТУДЭНТЫ-МЭТАВІКІ ПАСЛЯ ЗАКАНЧЭННЯ ВНУ БУДУЦЬ АДПРАЦОЎВАЦЬ 3 ГАДЫ

У Беларусі прадоўжаны тэрміны адпрацоўкі для тых, хто навуцаўся на умовах мэтавай падрыхтоўкі. Так, пасля ВНУ дзевяццацца адпрацаваць не менш як тры гады, пасля ССНУ — не менш як адзін год. Адпаведныя зменены і дапуўненні ўнесены ў правілы прыёму ў вышэйшыя і сярэднія спецыяльныя навуцальныя ўстановы. Указ аб гэтым № 243 Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка падпісаў 12 мая.

Органам дзяржаўнага кіравання прадастаўлена права павялічваць мэтавы прыём у падведманьня ўстановы адукацыі ў населеных пунктах з колькасцю жыхароў да 20 тыс. чалавек. Уведзена таксама мэтавая падрыхтоўка кадраў па чыгуначных спецыяльнасцях.

У сувязі з павелічэннем працягласці навуцальнага года да 1 чэрвеня зменены тэрміны прыёму дакументаў, правядзення ўступных іспытаў і залічэння ў ВНУ і ССНУ. Уступны экзамен па вучэбнаму прадмету «Чалавек. Грамадства. Дзяржава» заменены на экзамен па прадмету «Грамадазнаўства».

Акрамя таго, у адпаведнасці з патрабаваннямі Закона Рэспублікі Беларусь ад 6 студзеня 2009 года «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, якія пацярпелі ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, іншых радыяцыйных аварыяў» гэтай катэгорыі асобаў прадастаўлены дадатковыя перавагі пры залічэнні ў ВНУ. Гэта датычыцца выпускнікоў сярэдніх спецыяльных навуцальных устаноў, якія маюць стаж работы па спецыяльнасці не менш як два гады і паступаюць на завочную форму атрымання адукацыі або роднаснай спецыяльнасці.

Правіламі таксама прадугледжаны прыём па асобнаму конкурсу на спецыяльнасці сельскагаспадарчага профілю выпускнікоў факультэтаў давузаўскай падрыхтоўкі або падрыхтоўчых аддзяленняў ВНУ сельскагаспадарчага профілю, якія пражывалі ў сельскіх населеных пунктах не менш як два гады. Пры паступленні на названыя спецыяльнасці прадастаўлена права ўдзельнічаць у раздзелным конкурсе абітурыентам, якія пражываюць у сельскай мясцовасці не менш як два гады і закончылі ўстановы адукацыі, размешчаныя ў гарадах і пасёлках гарадскога тыпу.

Права на залічэнне без уступных іспытаў атрымалі пераможцы і прызёры Юнацкіх Алімпійскіх гульняў.

Прадугледжаны прыём ваеннаслужачых пагранічных войскаў, якія маюць рэкамендацыі войскаў часцей, па-за конкурсам у межах 30 працэнтаў ад кантрольных лічбаў набору.

Прыняцце ўказа звязана з рэалізацыяй патрабаванняў Дэкрэта Прэзідэнта ад 17 ліпеня 2008 года № 15, а таксама неабходнасцю падрыхтоўкі высокакваліфікаваных кадраў для работы ў сельскай мясцовасці ў населеных пунктах з колькасцю насельніцтва да 20 тыс. чалавек, службы ў пагранічных войсках.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Грошы Рублёвыя дэпазіты прывабліваюць...

Мяркуючы па выніках красавіка, давер беларусаў да нацыянальнай валюты вяртаецца: пацярджэннем гэтага, у прыватнасці, з'яўляецца тое, што ў мінулым месяцы ў адрозненне ад папярэдняга істотна ўзрос прыток сродкаў менавіта ў рублёвыя ўклады, а размяшчэнне насельніцтвам сродкаў на валютных дэпазітах замярдаліся.

Як паведаміў карэспандэнту «Звязды» намеснік начальніка ўпраўлення інфармацыі Нацыянальнага банка Міхалі ЖУРАВОВІЧ, за красавік уклады насельніцтва ў беларускіх банках узраслі амаль на 427 мільярд рублёў. Так, гэты месяц не стаў найбольш «ураджайным» для банкаў па «прыходзе» зберажэнняў грамадзян на дэпазіты (нагадаем, што, да прыкладу, у студзені ў пераарыўку на беларускія рублі валютныя і рублёвыя ўклады папоўнілі больш як на 1 трыльён), але ў красавіку публіцы ўжо іншыя ў параўнанні са студзенем — сакавіком тэндэнцыі. Калі ў першым квартале людзі аддавалі перавагу валютным дэпазітам, якія за гэты час прыраслі на некалькі сотняў мільёнаў долараў, у тым ліку і за кошт пераводу грошай з рублёвых укладыў на ўклады ў замежную валюту, то за першы месяц другога квартала найбольшую цікавасць людзі праявілі да дэпазітаў у нацыянальнай валюты. Мяркуючы самі: за мінулы месяц рублёвыя ўклады узраслі на 380,5 мільярда рублёў, ці на 6 працэнтаў, а ў замежную валюту — толькі на 29,7 мільёна долараў, ці на 1 працэнт.

Як нам падаецца, змена прыярытэтаў насельніцтва тлумачыцца, перш за ўсё, тымі тэндэнцыямі, якія назіраюцца на рынку банкахіўскіх укладаў, дзе стаўкі па дэпазітах у рублях па-ранейшаму застаюцца вышэйшымі, а па валютных пастаянна зніжаюцца. На пачатку ўсяго даходзяць па апоніх банкі пасля адпаведных рэкамендацый галоўнай фінансавай арганізацыі краіны зменшылі да 12 працэнтаў, пасля — да 10, цяпер у асноўным яна знаходзіцца на ўзроўні 9 працэнтаў. І, мабыць, людзі ўжо ведаюць, што гэта не апошняя мая зніжэння ставак па ўкладах у замежную валюту: у наступным месяцы, трэба разумець, даходнасць знізіцца яшчэ на адзін працэнт.

Іншая сітуацыя па рублёвых укладах, даходнасць якіх цяпер больш яшчэ ў два разы перавышае даходнасць па валюты, і гэтым прываблівае. Цяпер працэнтная стаўка па дэпазітах у нацыянальнай валюты вагаецца на ўзроўні 20-25 працэнтаў, і, як кажуць банкахіўцы спецыялісты, пакуль яе змяняць не плануецца. Прынамсі, у Нацыянальным банку заяўляюць пра тое, што не збіраюцца цяпер рабіць нейкія рэкамендацыі камерцыйным установам наконт памеру ставак па рублёвых дэпазітах.

Акрамя таго, вяртанне цікавасці да рублёвых укладаў стала магчымым дзякуючы і курсавой палітыцы, што праводзіцца. Пасля аднаразовай дэвальвацыі рубля ў студзені, калі, дарэчы, у многім і справакавала адток грошай з рублёвых укладаў, усе чакалі, што будзе далей з нацыянальнай валютай. І ўбачылі, што па выніках першага квартала кошт валютнага кошыка не змяніўся. Між іншым, спецыялісты Нацыянальнага банка казалі, што так будзе, яшчэ ў студзені. Такім чынам, многія пераканаліся, што прагнозам прадастаўнікоў галоўнага банка можна давяраць. Улічваючы ж тое, што ў краіне ўжо неаднаразова заяўлялася пра тое, што сёлета больш не будзе аднаразовай істотнай дэвальвацыі нацыянальнай валюты, а кошт кошыка замежных валют будзе істотна ніжэйшым — плюс-мінус 5 працэнтаў на працягу ўсяго года, мяркуючы, зберажэнні ў рублях будуць папаўняцца яшчэ больш ахвотна.

Наогул жа, як зазначаюць у Нацбанку, сёлета за чатыры месяцы ўсе ўклады насельніцтва ў банках павялічыліся больш як на 2,3 трыльёны рублёў, ці на 17,6 працэнта і на пачатку мая дасягнулі амаль 15,6 трыльёна рублёў. Дэпазіты ў нацыянальнай валюты склалі звыш 6,7 трыльёна рублёў, у замежнай — звыш 3,1 мільярд долараў. У разліку на аднаго жыхара рэспублікі з пачатку года больш як на 246 тысяч рублёў папоўніліся зберажэнні, што трываюць людзям ва ўкладах і ашчадных сертыфікатах: на 1 мая на аднаго беларуса прыпадала 1 мільён 648 тысяч рублёў зберажэнняў, размешчаных у дэпазітах і сертыфікатах. На пачатку года адпаведная лічба раўнялася 1 мільён 401 тысяча 600 рублям. За красавік гэтая «скарбонка» ў разліку на аднаго жыхара папоўнілася 44 тысячамі 600 рублямі.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

Разліў нафты ў Драгічынскім раёне

Уцечка каля 100 куб. м нафты адбылася з нафтаправода «Мазыр — Брэст» каля вёскі Іменні Драгічынскага раёна. Пра гэта паведаміў начальнік прэс-службы МНС Беларусі Віталь Навіцкі.

Нафта з трубаправода разлілася на плошчы 5 тыс. кв. м. Пагрозы распусьцювання нафты ў блізкай воднай артарыі няма.

Аварыйныя брыгады аднаразаў дэпазітамі МНС вядучага работніцы на ліквідацыі аварыі. Зроблена абваляванне месца разліваў, арганізаваны збор вада-нафтавай эмульсіі і выдаленне забруджанага грунту.

Прычына аварыі высвятляецца.

8 ДЗЯЦЕЙ, 25 УНУКАЎ І 35 ПРАЎНУКАЎ МАРЫІ РАМАНАЎНЫ ФЯДКОВІЧ

Ліст і фота ў нумар

КАЖУЦЬ, усе шчаслівыя сем'і шчаслівыя аднолькава. Бяруць сцярджаць, што мы — асабліва, бо, дзякуючы брату Паўлу і яго жонцы Святлане, 9 мая амаль у поўным складзе з'ехалі ў родную вёску Горталь, каб тут, у першай бацькоўскай хаце, павішаваць нашу матулю, Марыю Раманаўну Фядковіч з 85-годдзем!

Мы — гэта восьем яе дзяцей (адзін брат, на жаль, памёр... У 46 гадоў), 25 унукіў і 34 праўнукі, з жонкамі, мужамі... Маці ззяла ад шчасця, бо ў гэты дзень, на мітынг, прысвечаным Дню Перамогі, яна сустрэлася не толькі з намі, але яшчэ і са сваімі выскоўцамі, з якімі пражыла жыццё і з якімі цяпер, лічы, што не бацьчы, бо ўжо пяць гадоў, як пераехала да адной з дачок у райцэнтр («Як, кажэ, ні добра там, а на Горталі сваёй сумою!»).

Горталь па ёй, дзядца, таксама, бо ўсе людзі, яе суседзі, старшыня СВК Іван Марчук і староста вёскі Вялічынца Якімовіч былі рады ёй, віншавалі і з днём народзінаў, і са Святам Перамогі — як жонку ветэрана Вялікай Айчыннай вайны... Замуж наша мама ішла ў 1943-м — у той дзень яшчэ, непадалёк, гарэла вёска Азарычы. Муж пасля вызвалення раёна забралі на фронт, а з маленькім Косячкам на руках і Лёнем пад сэрцам засталася яго кацаш. Што перажыла, без слёз расказаць не можа нават цяпер. Бо не верыла, што наступіць ноч, калі ніхто не будзе гукаць, а акно і можна будзе спакойна спаць, не верыла, што выжыве, будзе царшарна захварэла на тыф. І тады самым запавятым жаданнем было, каб хоць зрабіў тую труну — без дзірак, каб на вочы не сыпаўся пясок...

Але ж Бог быў на нашым баку — на дзевятнацці дзень хваробы мама прагнулася без тэмпературы, потым наоў вычлалася хадзіць... Потым удваіх са свекрайвай гала...

Нас, дзядца, бацькі выхоўвалі непрыкметна, асабістым прыкладам. Камандаў кіталту: «Ідзі і зрабі ў хаце не гучала. Маці глядзела, напрыклад, на мяне і казалі: «Нады буркі зараслі...» Гэта азначала, што я павіна пайці ці палочы. І зарас ха. Калі мне не хацелася і я не ішла, маці моўчы бралася за працу сама. І пада мной тады зямля гарэла ад сору, і я хацела скрозь яе прываліцца!

А таму ў другі раз тут жа кідалася зрабіць тое, што мне сказалі.

Працавалі шмат (спачатку ў калгасе за палачкі), будавалі двойчы (у гэтым, дарэчы, бацька шмат камоу дапамагалі...), трымалі дзве каровы і шмат іншай жывёнасці, мелі пчоў і сад...

Кветкі любілі: куст чырвоных руж і цяпер цвіце ля другой нашай хаці. Маці ў вольны час, найчасцей па начах, шыла нам, дзедзім, аёноўкі, шыла і чубам, «пад заказ», ткала пасцельную бялізну, ручнікі, пакрывалы на ложкі, рабіла дываны на руках і Лёнем пад сэрцам засталася яго кацаш. Што перажыла, без слёз расказаць не можа нават цяпер. Бо не верыла, што наступіць ноч, калі ніхто не будзе гукаць, а акно і можна будзе спакойна спаць, не верыла, што выжыве, будзе царшарна захварэла на тыф. І тады самым запавятым жаданнем было, каб хоць зрабіў тую труну — без дзірак, каб на вочы не сыпаўся пясок...

ЭКАНОМІКА ПРЫПЫНЯЕ ПАДЗЕННЕ

Антыкрызісная праграма ўрада ёсць і яна рэалізуецца насуперак усім спрабам ідэалізаваць перахваліўцаў грамадскасць у яе адсутнасці. Такі быў лейтэматы ўчарашня прэс-канферэнцыя намесніка міністра эканомікі Андрэя ТУРА.

«Такая праграма ва ўрада ёсць, і яна складаецца з чатырох блокаў», — падкрэсліў ён. Адзін з іх, напрыклад, якая і ёсць план пераважнага мераў па лібералізацыі ўсёй эканамічнай дзейнасці ў 2009 годзе. Тры астатнія блокі звязаны з падтрымкай валаўтваральных і экспертнаарыентаваных прадпрыемстваў і г. д. У праграму асобным блокам уваходзіць план сумеснай дзейнасці Беларусі і Расіі па барацьбе з крызісам.

А. Тур падрабязна спыніўся на ажыццяўленні вышэйзгаданнага плана па лібералізацыі. Паводле слоў А. Тура, не варта яго зводзіць толькі да выканання ўказа Прэзідэнта аб зацяўляльным прыняцце рэгістрацыі суб'ектаў індустрыянага прадукцыі. План утрымлівае шмат іншых важных палажэнняў. У выніку ўдалося амаль у два разы павялічыць колькасць рэгістрацыі юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрыемстваў. А ўкараненне спрощанай сістэмы падаткаабкладання

спрыяе развіццю дзельвай актывнасці. Сёлета зніжэнне падатковай нагаруці дазволіць пакаўчы ў распрадэжні суб'ектаў гаспадарання прыкладна два трыльёны рублёў.

Прадрыхтаваны праект ўказа Прэзідэнта аб удасканаленні сістэмы падаткаабкладання для замежных арганізацый. Таксама рыхтуецца дакумент па спрашчэнні дзяржаўнага працэдур для прадпрыемстваў і арганізацый, што дапаможа ім пабязваць невятворчых страт часу і сілаў. Мяркуюцца ў найбліжэйшы час укараніць электронную сістэму докларавання эксперту. Зроблены шэраг крокаў па заахаванні саманаянтнасці насельніцтва, асабліва ў сельскай мясцовасці. У прыватнасці, прадугледжана дазвол рамеснікам мець аднаго вучня. У цэлым будзе аблегчаны перавод жылых памяшканняў на першыя паверхі дамоў пад майстарні ці цырульні. Падрыхтаваны праект ўказа Прэзідэнта аб адмене ліцэнзавання пэўных відаў дзейнасці. Увогуле колькасць ліцэнзій можа скараціцца амаль напалову.

А. Тур паведаміў асобныя вынікі работы эканомікі краіны ў красавіку. У параўнанні з першым кварталам адбылося значнае, але вельмі важнае ў цяперашняй сітуацыі павялічэнне валавага ўнутранага прадукту, трохі зменшыўся ўзровень інфляцыі, падзенне прамысловай вытворчасці таксама прыпынілася.

Лянід ЛАХМАНЕНКА.

РОЗГАЛАС

ТРАКТАР СУТЫКНУЎСЯ З ЦЯГНІКОМ

Сутыкненне трактара з цягніком «Берлін — Масква» адбылося ў Бярозаўскім раёне. Пра гэта паведаміў прэс-сакратар МНС Беларусі Віталь Навіцкі.

У выніку аварыі загінуў трактарыст. Пасажыры і брыгада цягніка не пацярпелі.

Трактар сутыкнуўся з цягніком на пераездзе без аховы, абсталяваным светлавой сігналазацыяй, якая была ў няспраўным стане. У выніку сутыкнення ў цягніка была пашкоджана кансоль кантактнай лініі. Чыгуначнае палатно не пашкоджана.

Супрацоўнікі МНС выцягнулі з-пад пакаматыва часткі трактара — задняе кола і паўвос. Пры сутыкненні ўдарам трактарыста адкінула на 80 м, ён загінуў на месцы.

На станцыі Бяроза ў цягніку замянілі электраводы, і цягнік прадоўжыў рух. Затрымка склала каля 3 гадзін. Яшчэ 4 пасажырыскія цягнікі прыбылі да месцаў назначэння са спазненнем.

ШАРАВАЯ МАЛАНКА СПАЛІЛА ДОМ

Шаравая маланка стала прычынай пажару ў жылым доме ў вёсцы Зацэвічы Ваўкавыскага раёна. Пра гэта паведаміў прэс-сакратар Міністэрства па надзвычайных сувязях Беларусі Віталь Навіцкі.

У доме прахрывала сям'я з трох чалавек. Паводле слоў галавы сям'і, ён знаходзіўся каля хлява, калі убачыў воблака аражывага колеру, падобнае на шар, якое рухалася ў напрамку дома. Яго жонка ў гэты момант была ў полі, а дачка 2006 года нараджэння — у доме.

Калі мужчына забег у дом, убачыў моцнае задымленне. Шаравая маланка ўжо знаходзілася ўнутры жыллага пакоя. Ён схапіў дзіця, выбег у двор, і адразу пасля гэтага імгненна успыхнуў дах дома.

Першае падраздзяленне выратавальнікаў прыбыло праз 5 хвілін пасля выкліку, але да гэтага часу дом быў поўнасцю ахоплены агнём, абрушыўся дах.

Дзядчынка шпіталізаваная з трохпрацэнтным апёкам правай рукі і атручэннем чадным газам. Яе стан ацэньваецца як сярэдняй цяжкасці.

Кар. БЕЛТА.

ПЯТЫ ВАГОН

П'яцывагонныя саставы пойдуча па другой лініі сталічнага метро, магчыма, ужо з 1 чэрвеня. Цяпер для гэтага ёсць усе перадумовы: у Мінск прыбыла апошняя партыя вагонаў, неабходных для падаўжэння падземных цягнікоў, што дазволіць павялічыць правазную здольнасць саставаў прыкладна на 20 працэнтаў.

Магда КРЭПАК, «Мінск—Навіны».

БЫВАЙ, Ёсць праблема!

«ЧАРНІЛА»?

Спрацаца з тымі, хто лічыць «сапраўдным» выключна вінаграднае віно, проста няма сэнсу. Разам з тым, нельга не заўважыць: традыцыйнае вінаграднае вінаводства, асабліва ў лаўчонай частцы Еўропы, нічым не менш. Пры гэтым там да таго віна са скелісам ніхто не ставіцца. Пытанне ў аб'ёмах спажывання. І, безумоўна, у якасці саміх напоўў.

Ці «вінаватае» віно?

Выпадае весці гаворку пра некалькі тыпаў плодова-ягодных вінаў. У прыватнасці, цікава: нап'і сталевага класа, які вінаградныя аналагі, не ўтрымліваюць цукру і валодаюць моцнацю ў 9-14 градусаў. Салодкія плодова-ягодныя віны маюць моцнасць да 16 градусаў і даволі высокі (10-15 %) узровень утрымання цукру, паказчык моцнасці вінаў — 17-18 градусаў і 7-9 % аздавання. Апроч таго, ёсць віны гадзавыя, мядовыя, ёсць вядомыя яблычныя сідр. Што ж да асартыменту, то ён больш чым разнастайны — у Беларусі вырабляецца больш за дзве тысячы самых розных найменняў.

— Галоўная асаблівасцю айчынных плодова-ягодных вінаў з'яўляецца дастаткова шырокі спектр «сыравінных складнікаў», для вытворчасці выкарыстоўваюцца яблыкі і агрэст, журавіны і чорная парэчка, чарніцы і дурніцы, маліна і рабіна, шмат іншых ягад, — адзначае намеснік начальніка ўпраўлення каардынацыі і развіцця алкагольнай, плодова-агароднічнай і крухмална-патрачнай прамысловыя канцэрна «Белдзяржхарчпрам» Анатоль ЕМЯЛЬЯНАУ.

— І дзякуючы зменам гэтаму плодова-ягоднаму напою маюць сваю перавагу: не скарэць, што па колькасці вітамінаў вінаград значна аступае тым жа журавінам ці чорным парэчкам. Да таго ж важна, што гэтыя ягады растуць у «краіне прахрывання», іншых кашчучы, якія найбольш звыклія для арганізма беларусаў.

(Заканчэнне на 5-й стар.)

ПАКУПІК ЦЭНІЦЬ НАТУРАЛЬНАСЦЬ

Нерэалізаваны астаткі мясной і малочнай прадукцыі на складах Гомельскай вобласці роўня сярэднямесячнаму аб'ёму вытворчасці мяса і малака. Гэта многа, — кажа начальнік аддзела перапрацоўчых прамысловасці камітэта па сельскай гаспадарцы і харчаванні Гомельскага аблвыканкома Святлана ЗУБКОВА:

— За 4 месяцы сёлета ў вобласці на 16 % узрасла вытворчасць малака і больш чым на 20 % — мяса. Але ж асноўная задача, што стаіць перад перапрацоўчай галіной, — рэалізаваць прадукцыю. Вядома ж, сёння кан'юнктура на знешнім рынку склалася нам не на карысць. Прадукцыя наша па цанасным фактары не заўсёды канкурэнтаздольная, таму довадзіцца шукаць шляхі, каб рэалізаваць яе з мінімальнымі стратамі. Тым больш што ў нас 40 % прадукцыі ідзе на экспарт.

— Чаму так здарылася, што стварыліся запасы на складах? — Астаткі прадукцыі стварыліся з-за таго, што мы не можам сабе дазволіць скінучь нашу прадукцыю па мінімальным цэнах, якія сёння складаюцца на рынку. Таму нам даводзіцца вар'іраваць. Калі ў Расіі знізілі цэны на масла, мы адразу пераключыліся на рынак Украіны, што дазволіла паставіць туды амаль паўтары тысячы тон масла па больш высокіх цэнах, чым у нас бралі ў Расіі. Прапрацуём рынак Казахстана. У першую чаргу размова ідзе пра сухія малочныя прадукты і малочныя кансервы. Рынак, улічваючы крызіс, дастаткова складаны. Мы павіны быць упэўненымі, што, рэалізаваўшы прадукцыю, зможам атрымаць за

яе грошы. Таму ідзём на страхаванне дзелаць або працуем па перадаплаце. Калі з адтэрміновай плацжары, то толькі з тымі спажыўцамі, у якіх упэўненыя.

— Ці паўплывалі такія асаблівасці работы з гандлем на ўнутры рынак? — Так, гэта датычыцца і ўнутранага рынку. На сёння, каб рэалізаваць сваю прадукцыю, мы даём адтэрміновае гандлёвым прадпрыемствам для таго, каб быць канкурэнтаздольнымі побач з іншымі пастаўшчыкамі. З сярэдніх савакі адрываліся нашы м'ясаканбаты — дазволена адрэзка прадукцыі на экспарт. На сёння мы паставілі больш за 2,5 тысячы тон мяса-прадукту за межы Беларусі. Гэта больш, чым летас. Гомельскае мяса запатрабавана на знешнім рынку, у асноўным у Расіі. Значна ўзрасла рэалізацыя масла сметанковага — больш чым на 60 %. Але ж, улічваючы цанасны фактар, у грашовым выражэнні гэтыя лічбы куды больш сціплыя.

— Прадпрыемствы галіны і на сёння, як два месяцы таму, не разлічыліся за сыравіну з асноўнымі вытворцамі — сельскімі гаспадаркамі? — Улічваючы, што мы пайшлі на растэрміноўку па плацжары і па

экскарце, і на ўнутраным рынку, вядома ж, у нас вялікая дэбіторская запавячанасць. З насельніцтвам мы разлічваемся рэгулярна. А вось што датычыцца сельска-прадпрыемстваў, запавячанасць застаюцца і цяпер. Звывы па разліках здароўца з-за экспертных паставак. Усе прадпрыемствы галіны закредытаваныя. Тым не менш з вёскай мы імкнемся разлічыцца ў першую чаргу. На сёння па мясе запавячанасць складае 0,5 мільярда рублёў. Запавячанасць сельгасвытворцаў вобласці па малаце складае каля 8 мільярдаў беларускіх рублёў.

— Усеагульная эканамія захрануа планы па пераўзбраенні прадпрыемстваў мяса-малочнай галіны? — Улічваючы, што мы пайшлі на растэрміноўку па плацжары і па

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 14.05.2009 г. (бял. бн разлікаў)	
1 долар ЗША.....	2 760,00
1 еўра.....	3 775,40
1 літоўскі літ.....	5 325,62
1 латывійскі лат.....	1 093,50
1 чэшская крона.....	141,09
1 польскі злоты.....	859,25
1 расійскі рубль.....	86,29
1 украінская грыўня.....	356,13

Курсы замежных валют для беларускіх разлікаў	
Цэнтрабанк РФ USD.....	31,9841
10	

НОВЫЯ ТЭХНАЛОГІІ І НОВЫЯ ЛЮДЗІ НА ДАРОГАХ

Мы пастаянна трымаем чытачоў «Звязды» ў курсе спраў аднаго з найбольш наватарскіх калектываў айчыннай дарожнай галіны — камунальнага ўнітарнага прадпрыемства «Брэстблдарбуд».

У мінулы раз мы расказвалі пра новыя тэхналогіі на дарогах, у прыватнасці, выкарыстанне бітумных эмульсій, што эканоміць больш за 40 працэнтаў энергасатрат, і энергазберагальную тэхналогію ўстройства пакрыццяў з гравійна-эмульсійных сумесяў паскоранага фарміравання для дарог мясцовага значэння, акая на 20 працэнтаў таннейшая ў параўнанні з асфальтабетоннымі пакрыццямі. Зараз мы пацікавіліся, як ідзе ўкараненне прагрэсіўных метадаў.

што тут такога: замянілі трубы, што вядуць ад кацельні, на папярэдне ізаляваныя. А на катле тэмпература адразу стала вышэйшай. У адміністрацыйным будынку паставілі шклопакеты, і вокны цяпер надзейна абаронены. Уцяплілі вароты ў боксах гаража (паставілі шчыльныя дзверы-жалюзі), і зімой, як няма вялікага марозу, там заўсёды плюсовая тэмпература. А калі працуе ацяпленне, то цалкам рабочая абстаноўка. Да гэтага страты цяпла былі значнымі. За адну-дзве зімы сродкі, укладзеныя ў гэтыя мерапрыемствы, акупіцца, лічыць Уладзімір Паўлавіч.

Ужо сёлета тут набылі два трактары і тры прычэпы. Летас жа наогул купілі многа: вадвозку, каток, трактар, «Чунсілер» — французскую ўстаноўку для паверхнявай апрацоўкі дарог, акая працуе ў аўтаматычным рэжыме з захаваннем усіх тэхналагічных нормаў, і заняты на ёй адзін аператар. Усяго набралі розных механізмаў на мільярд з лішнім. Тэхнікі шмат, і важна, што ствараюцца належныя ўмовы для яе захавання, для работы механізатараў і рамонтнікаў.

На цэнтральнай плошчы Бярозы, дзе размясціўся Старажытны парк, каля самага храма, пабудаванага на спонсарскія сродкі масквічоў — «афганцаў», узвышаецца і помнік воінам-інтэрнацыяналістам. І выстаўлена баявая тэхніка, акая рэальна яшчэ нядаўна была на ўзбраенні. Самалёт, верталёт, баявая машына дэсант, баявая машына пяхоты... Сюды дзеці строем ідуць і вялікімі вачыма глядзяць на ўсё гэта: на храм, верталёт, помнік...

— Не маглі тут нашы людзі працаваць праз пень-калоду, ва ўсіх сэнсах гэта святое месца, — гаворыць Уладзімір Паўлавіч. — Працоўны чалавек такія нюансы разумее. Перад Вялікаднем вось гэтую вуліцу на плошчы залілі асфальтам так акуртна і прыгожа, роўна, што можна «яечка качаць», як у народзе кажуць. Праўда, ва ўсіх астатніх месцах нашы людзі таксама працуюць якасна. Не выпадкова ўсе вуліцы райцэнтра ў асноўным асфальтуем мы. Хаця ёсць і роднасныя арганізацыі.

У вёсцы Бронная гара размясцілася праблема ДРБУ з устаноўкамі для вытворчасці бітумнай эмульсіі. Кадры для іх абслугоўвання вучылі на месцы — з гэтай мэтай двойчы прыязджаў Максім Генадзевіч Жуковіч з Бялградскага ўніверсітэта. У выніку Аляксандр Зайцаў, Аляксандр Аляксеевіч, Валодзь Лукашук, Анатоль Лукашук і астатнія іх таварышы працуюць пад кіраўніцтвам прапраба Сяргея Быка з веданнем усіх тонкасцяў справы.

— Акрамя традыцыйных работ з «падачы» генеральнага дырэктара шукаем заказы па дагаворах, — працягвае Еўтух. — Мясакамбінат будзе сваю кавярыню і пачоб — вялікую аўтамобільную стаянку, то будзем добраўпарадкоўваць тэрыторыю навокал.

Хацелі бы адзначыць, што кваліфікаваныя кіраўніцтва з боку аблдарбуда да вельмі многае значыць. Калі Пётр Андрэевіч прыйшоў да нас, то філіялы аблдарбуда былі, мякка кажучы, у запущаным стане. І за гады яго працы ўсё перайначылася, змянілася да лепшага. Зараз, калі вобласць праводзіць семінары, то вазьмуць куды? Да дарожнікаў, бо ёсць што паказаць. Узровень нашай вытворчасці вырас на галаву. Такім імклівым сваім развіццём наша, у прыватнасці, ДРБУ абавязана ідзі генеральнага дырэктара па будаўніцтве цэха эмульсіі. Сёння ўсе ДРБУ маюць патрэбную для работ асфальтаўкладальную і іншую тэхніку, займаюцца ўкладкай асфальту, а раней гэта магла рабіць папалава, астатнія займаліся толькі ўтрыманнем дарог. Прагрэс нашай галіны проста відавочны.

І яшчэ пра тэхналогіі

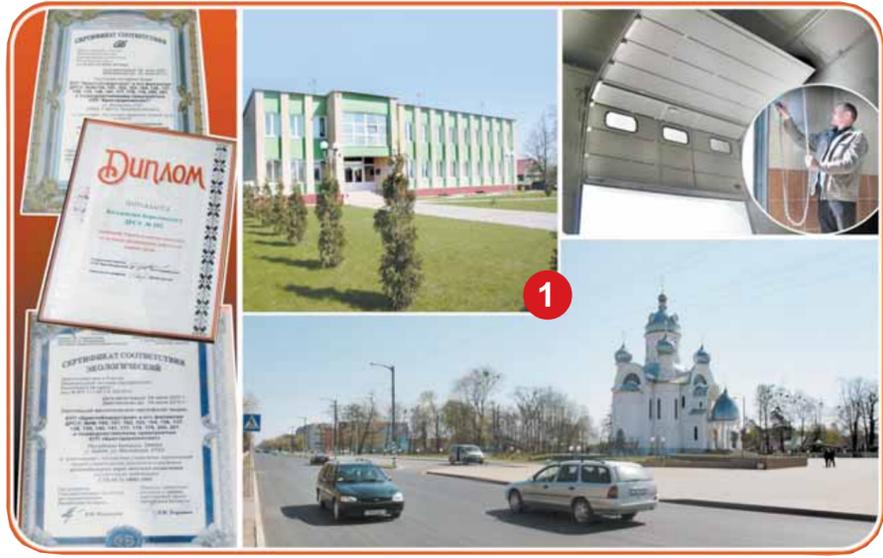
Чым далей размаўляем з прадстаўнікамі «Брэстблдарбуд», тым больш «успывае» фактаў наватарства.

Апошнім часам для падарэзку бітуму тут пачалі выкарыстоўваць гарачае масла. Спачатку газавы цеплагенератар разрававае бітум, а ўжо потым патрэбную тэмпературу падтрымлівае менавіта гарачае масла, якое цыркулюе ў «крубшчыцы» навокал труб з бітумам і наогул па ўсёй сістэме.

Адзін з кірункаў новых тэхналогій — і прымяненне спецыяльных хімічных давак, акая дазваляюць рыхтаваць асфальтабетонныя сумесі пры тэмпературах 120-130, а не 160-180 градусаў. Розніца ў 30-40 градусаў дазваляе менш траціць цяпла, электраэнергію на разгарэў матэрыялу.

Яшчэ адно новаўвядзенне — стварэнне пакрыццяў па тыпе сэндвіч. Гэта калі на звычайную гравію ўкладваюцца 2-3 слаі шчыбэно з палікай і бітумнай эмульсіяй. Не патрэбны пагрузчыкі, змешвальныя ўстаноўкі, асфальтаўкладчыкі, каткі. Для сельскіх гравіяных дарог, дзе няма напружанага руху, не ходзіць транспарт вялікай грузпадымальнасці, гэта добрае рашэнне.

Працяг на стар. 7.

1

Пачатак так званым халодным тэхналогіям быў пакладзены гадоў пяць таму, і першым іх укараніў менавіта «Брэстблдарбуд». Зараз, пасля даволі працяглай апрабачкі, акая дала рэальнае ўяўленне аб новым матэрыяле (ці нават скажам шырэй — аб новых матэрыялах), пачалася фаза актыўнага ўкаранення, перш за ўсё ва ўпраўленні «Брэстблдарбуда».

Вытворчыя магутнасці, акая забяспечваюць бітумнымі эмульсіямі свае філіялы, а таксама іншыя дарожныя службы вобласці і нават камунальныя прадпрыемствы (яны таксама ацанілі перавагі халодных тэхналогій), размешчаны ў Бярозаўскім раёне, на Броннай гары. У дзень нашага наведвання аб сваёй гатоўнасці купляць бітумныя эмульсіі заявіла і РУП «Белгаўтастрада», акая абслугоўвае самую галоўную дарогу краіны. У мінулыя гады набывалі іх дробнымі партыямі, а зараз падышлі з размахам — праводзяць конкурсныя таргі на пастаўку гэтага матэрыялу і афіцыйна запрасілі вытворцаў прыняць удзел у конкурсе. Тым самым засведчылі, што прадукт «Брэстблдарбуда» — высокай якасці і прыдатны для выканання работ на магістралі «Заходняя мяжа Беларусі — мяжа Расійскай Федэрацыі» (знакамітай «апілішчы»).

Пад новыя тэхналогіі патрэбны і новыя машыны. Таму другі важны стратэгічны кірунак, акая прытрымліваюцца ў КУП «Брэстблдарбуд» — тэхнічнае пераўзбраенне, аднаўленне парка машын і абсталявання. Ідзе, напрыклад, інтэнсіўная закупка філіяламі новых высокапрадукцыйных змешвальнікаў.

Пад гэтыя новыя змешвальнікі, пад новыя тэхналогіі купляюць і новую асфальтаўкладальную тэхніку — у комплексе. У якасці адступлення трэба сказаць, што такая метанакіраваная тэхнічная палітыка пачала ажыццяўляцца і строга вытрымлівацца пасля прыходу на пасаду генеральнага дырэктара Пятра Андрэевіча Скарабагаўца. Толькі за апошнія гады закупілі 14 новых самых сучасных асфальтаўкладчыкаў, многа каткоў і іншай суправаджальнай тэхнікі: самазвалаў, пагрузчыкаў, бо ніводзін асфальтазавод без пагрузчыка працаваць не можа. Вось і летась закупілі вялікую партыю пагрузчыкаў.

Знаходзяць разумны баланс паміж замежнай і айчыннай тэхнікай. Напрыклад, укладчыкі бяруць італьянскія, а ў Беларусі, лічыць, цудоўныя пагрузчыкі і самаходныя дарожныя каткі. Брэсцкі «СЦІМ» па заказе дарожнікаў пачаў выпуск машын для атрымання гравійна-эмульсійнай сумесі, а зараз рыхтуе партыю машын для стварэння прысыпных абочынь.

На ўсё гэта патрэбны немалыя сродкі, тым не менш можна сказаць, што на прадпрыемстве адначасова праводзіцца вывераная эканамічная палітыка, дасягаецца эканомія матэрыяльных і фінансавых рэсурсаў. Ёсць нават дыплом аблыканкама за лепшыя вынікі ў галіне эканоміі і беражлівасці (на выніках працы за 2007 год). А па выніках працы за мінулы год рашэннем аблыканкама Пётр Андрэевіч Скарабагаўца прызнаны «Чалавек года». Як сказана ў дакуменце — за дасягнутыя высокія вынікі і вялікі асабісты ўклад у сацыяльна-эканамічнае развіццё вобласці. Такай фармулёўкай можна і варт а ганарыцца. У пачатку года Пятру Андрэевічу быў уручаны ордэн Пашаны.

Вынікі мінулага года

Мінулы год быў для калектыву ўдалым, 150 працэнтаў склапа выкананне аб'ёму падрадных работ, выкананых прадпрыемствам уласнымі сіламі, у параўнанні з папярэднім годам. Калектыву былі прапанаваны дадатковыя аб'ёмы работ, пад якія хоча і са спазненнем, але выдзелена і дадатковае фінансаванне, і калектыву мусіў спачатку браць крэдыты, выкарыстоўваць унутраныя рэзервы. А калі ўсё ж выдзелілі дадатковыя сродкі,

іх пастараліся цалкам асвоіць. У выніку паказчыкі за год атрымаліся цудоўнымі. Было адрамантавана больш за 500 (!) кіламетраў праблемных участкаў дарог, а гэта, можна сказаць, рэкордная лічба. А на тых перагонах, дзе асфальт захаваўся, не разбураны цалкам, выканана так званая паверхневая апрацоўка. Гэта калі бітумная эмульсія размяркоўваецца машынамі высокадакладнага дазіравання, а следам ідзе яшчэ адна спецыяльная машына, таксама з высокадакладным дазатарам, і прысыпае дарогу папярэдне вымытым шчыбэном, які тут жа прыкатваецца каткамі, і атрымліваецца тонкі слой шурпатага пакрыцця, на якім дасягаецца высока каэфіцыент ішчэплення колаў з дарогай. Акрамя таго, вадкая эмульсія трапляе ва ўсе шчыліны і абараняе палатно ад талай вады, акая магла б пры замярзанні разбурыць пакрыццё. Падобная прафілактыка зроблена больш чым на 350 кіламетрах дарог. Такія аб'ёмы выкананы ўпершыню.

Гэтую тэхналогію выкарыстоўваюць нават у гарадах. Крыху раней такім чынам была прыведзена ў належны выгляд адна з вуліц у Пінску, і пінчане задаволены. Прайшлі дзве зімы і лета, і ніякіх дэфектаў не з'явілася. Таму прадстаўнік гарадскіх уладаў запрасіў прадпрыемства прадоўжыць ужо не эксперымент, а плануючы работу па такой тэхналогіі. Трэба чакаць заказаў і з іншых гарадоў. Што цалкам разумеюць, бо некаторыя дарожныя арганізацыі да гэтага часу карыстаюцца тэхналогіямі, акая аджылі свой век, і на іх фоне з'яўленне такой эфектыўнай навінкі не можа быць не заўважана заказчыкамі.

Мы ўжо пісалі, што на камунальным прадпрыемстве імкліва растуць аб'ёмы падрадных работ, выкананых уласнымі сіламі. У 2005 годзе яны склалі 44 мільярды рублёў, у 2006 — 60, у 2007 — 79, у 2008 — ужо 117 мільярдаў. На 2009 год стаіць задача выканаць у цэлым усіх работ не дзе на 120 мільярдаў. Вось толькі на мясцо-

2

вядзецца ўборка прылеглых тэрыторый, рамонтнае прафіляванне гравіяных дарог, афарбоўка прыдарожных павільёнаў, аднаўляюцца дарожныя знакі і г. д. Выконваецца ўвесь комплекс работ. Галоўная задача — забяспечыць утрыманне праезнай часткі ў нармальным стане для бяспечнага руху транспарту.

Антыкрызісная стратэгія

У сённяшняй сітуацыі беларускія дарожнікі мусіць, акрамя таго, што даглядаюць свае дарогі, шукаць і дадаваць работу, каб захаваць пра-

роў, іншыя вытворчыя тэрыторыі. Напрыклад, у Пінскім раёне вядзецца вялікая работа на меліяраваных землях у «Парагонскім», атрыманы інвестыцыі, і там аблдарбуду прапанавалі выканаць дастаткова вялікі аб'ём работ. У горадзе Кобрне пройдуць сёлета разбудаваныя дажыткі і вядзецца вялікая падрыхтоўная работа да іх, у тым ліку добраўпарадкаванне. Там задзейнічана адразу некалькі — шэсць ці сем — філіялаў «Брэстблдарбуда» на створэнні пакрыццяў вуліц і дваровых тэрыторый. Днямі галоўны інжынер аблдарбуда быў у Ганцавічах, там прадпрыемствы жыллёва-камунальнай гаспадаркі прасяць

ведвае Брэсчыну. Многа памятных месцаў, і дарогі да іх трэба добраўпарадкаваць. У Іванаўскім раёне, у прыватнасці, адкрылі музей Напалеону Орду, а дарога туды — палаявая, гравіяная. Патрэбны хоць і невялікія, але сродкі, каб яе заасфальтаваць. Задача не такая прасоенная, як здаецца. Наогул, пакуль не хапае сродкаў на развіццё сеткі дарог, для таго, каб да наяўных 8 тысяч кіламетраў дадаваць новыя. Вось у чым праблема. Іншым разам кажуць, што ёсць вобласці, дзе большая колькасць населеных пунктаў. Але ў Брэсцкай больш буйныя і вельмі шматлюдныя населеныя пункты. У населеных пунктах, напрыклад, Столінскага раёна жыве і пяць, і шэсць тысяч чалавек.

У папярэднія гады брэсцкія дарожнікі па пастанове Саўміна прынялі на свой баланс унутрыгаспадарчыя дарогі сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, акая цалкам падпадаюць пад азначэнне сплуініка Дзяля «Дарога — гэта прыкачаная паласа зямлі». А дадаткова аб'ёму фінансавання фактычна не атрымалі і ўяна недастатковай колькасці.

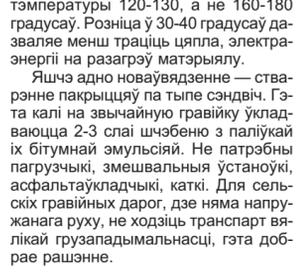
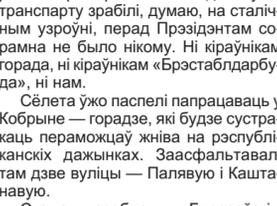
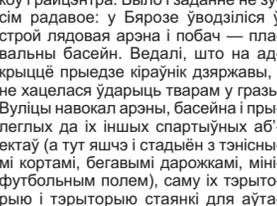
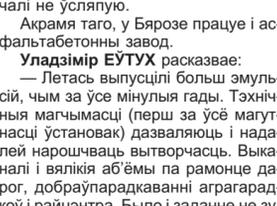
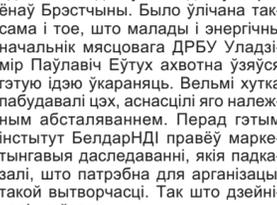
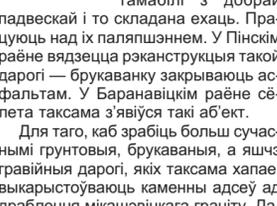
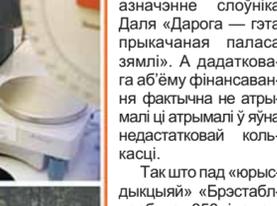
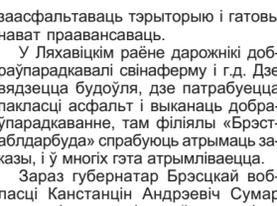
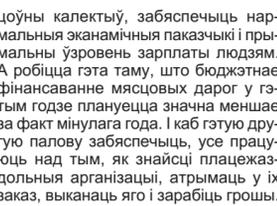
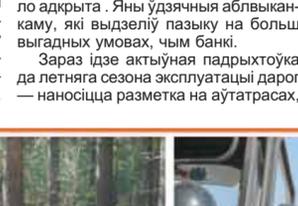
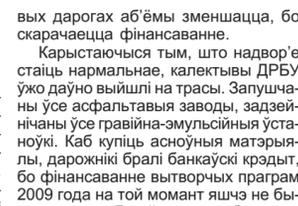
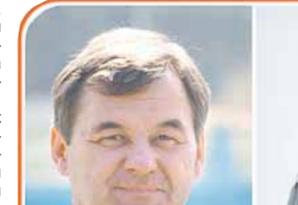
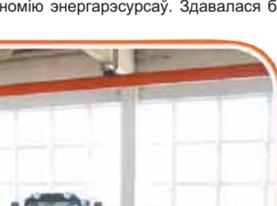
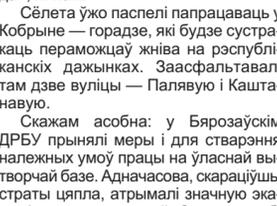
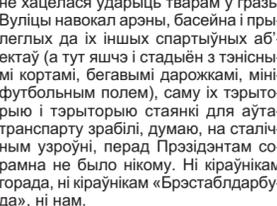
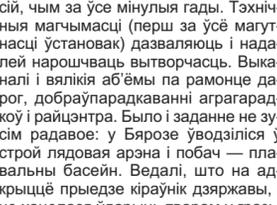
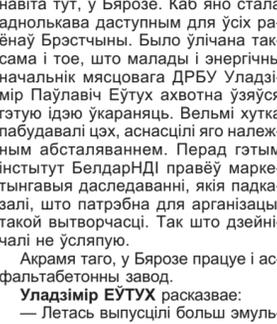
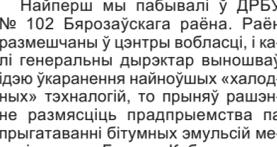
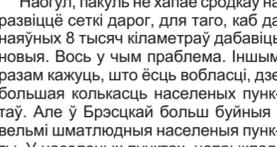
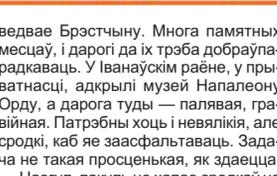
Так што пад «юрдыцкім» «Брэстблдарбуда» 356 кіламетраў грунтовых дарог без усялякага пакрыцця, у акая патрэба на ўкладваць сродкі. Проста спрафіляваныя, выраўненыя палыхы і лясныя дарогі. Захаваліся і брукавыя дарогі, па якіх нават на сучасным аўтамабілі з добрай

падвескай і то складана ехаць. Працуюць над іх паліпшэннем. У Пінскім раёне вядзецца рэканструкцыя такой дарогі — брукавану закрываюць асфальтам. У Баранавіцкім раёне сёлета таксама з'явіўся такі аб'ект.

Для таго, каб зрабіць больш сучаснымі грунтовыя, брукаваныя, а яшчэ гравіяныя дарогі, якіх таксама хапае, выкарыстоўваюць каменны адсеў ад драблення мікашэвіцкага граніту. Дабуляецца крыху шчыбэно, усё гэта на ўстаноўках з дакладнай дазіроўкай, вытворчасць якіх асвоілі ў Брэсце, пераходзячы з халоднай бітумнай эмульсіяй. І атрымліваецца цудоўная

ФАКТ 3 ЖЫЦЦЯ КАЛЕКТЫВУ

КУП «Брэстблдарбуд» абслугоўвае 8356 км мясцовых аўтадарог, што складае 78 працэнтаў ад усёй працягласці аўтамабільных дарог агульнага карыстання на тэрыторыі вобласці.

СКАРБЫ СТАРОЙ РАСНЫ

У Дрыбіне даюць па рыбіне, а ў Расне хоць зубамі лясні. Можна колыкі заўгодна спрацаць з падобнымі назіраннямі, але факт сапраўды застаецца фактам: гэтыя мясціны насамрч былі вядомыя непраходнымі балотамі з выспамі неўрадлівай зямлі. Магчыма, якраз там сельская гаспадарка тут амаль ніколі не была на ўздыме. Затое квітнелі рамесці. 1 перш-напярэй дзякуючы ім цяперашняя вёска Расна шмат стагоддзяў лічылася горадам.

АД ГОРАДА ДА ВЁСКІ
Першая летапісная згадка аб Расне датуецца 1335 годам, прычым энду-такі яе аб горадзе. У ім жылі краўцы, бондары і шапавалы, пазней мясціні невялікая «вытворчасць» — крупадзёрна, сукнавальня, вінакурня. У розныя часы мясцовыя лічыліся цэнтрам павета, воласці, а ў мінулым стагоддзі — і цэнтрам асобнага раёна.

Раснэне аб стварэнні Расненскага раёна з 9 сельсаветаў было прынятае ў 1924 годзе, хутка з’явіліся ўсе належаць «атрыбуты» — бальніца і аддзяленне міліцыі, пошта і кроўдэнае таварыства, ветпункт і бібліятэка, а таксама швейная майстэрня, кузня, маслазавод і спіртзавод. Да таго ж было заснаванае ўласнае краязнаўчае таварыства, якое збрала матэрыялы па мясцовай гісторыі і этнаграфіі, ладзіла вечарыны. Па запрашэнні таварыства ў 1925 годзе сюды прыязджаў і Якуб Колас — жыхары мястэчка адным з першых змглі па паць новую пэзую класіка «Сымон-музыка».

Захаваліся таксама звесткі, што ў сакавіку 1931 года ў Расне прайшоў першы раённы сход калгаснікаў, дэлегаты якога канстатавалі, што пасля калектывізацыі «жыццё палепшылася больш чым у два разы»... і тым больш нечаканымі сталіся далейшыя падзеі. Ужо ў ліпені асобны Расненскі раён раптоўна быў скасаваны. А ўжо ў 1938 годзе сам раёнцэнтр набывае статус звычайнай вёскі...

Усе спробы адшукаць «прыкметы» колішняга раёнцэнтра сёння будуць марнымі, ранейшых адміністрацыйных будынкаў даўно няма, з «прамысловасці» засталася толькі невялікая хлебапечарня — перадапошнее прадпрыемства (спіртзавод), зачынілі пад-

і Чарыкаўскага раёнаў Магілёўшчыны. Прычым неўзабаве Расна павінна ператварыцца ў аграгарадок. Уся інфраструктура для гэтага нібыта ёсць, праблема застаецца адна — дарогі. Яшчэ па ваіне ў цэнтры вёскі ляжала брукаванка, потым яе замянілі на асфальт. Бяда толькі, што далей справа не пайшла, па вуліцах наводдаль праехаць у непагадзь цяжка, і ці змеціцца што-небудзь бліжэйшым часам — скажаць пакуль немагчыма. Між тым, «дарожнае пытанне» тут актуальнае ці не ўдвай — нягледзячы на час, ваіны і разбурэнні цяперашня вёска мае ўсе шанцы стаць адной з сапраўдных турыстычных «скрынак» Усходняй Беларусі.

ВІННАЯ КРАМА 3... ЦАРКВЫ
Калі шчыра, расповеды аб расненскіх скарбах доводзілася чуць даўно. І хоць пакуль удавалася збіраць невялікія знаходкі толькі рэшткі керамікі і няхитрыя прадметы хатняга выкарыстання, у існаванне сваёга багацця хочацца верыць. Але не таму, што адна з частак вёскі так і заваецца — Залатой горкай. Больш важным падаецца чыста гістарычны факт: насуперак прымаўцы, жылі тут заможны. І не ў апошняю чаргу па даволі прастой прычынне — шмат стагоддзяў запар Расна не без падстаў лічылася... тыповым «яўрэйскім мястэчкам».

Прадстаўнікі гэтага народа складалі ці не тры чвэрці тутэйшых жыхароў, і, безумоўна, паўплывалі на мясцовыя традыцыі. Бондары, краўцы і шапавалы звычайна былі менавіта яўрэямі, яўрэйскім былі гандаль, да слова, расненскі кірмаш стаў вядомым дзякуючы бочкам, валенкам, мёду і парожкам — за апошнімі ах да 1960-х гадоў у вёску прыязджаў нават з суседніх раёнаў.

На жаль, сёння гэта ўжо ў мінулае. Старых майстроў не засталася, як не засталася і саміх яўрэяў. Па-сапраўднаму чорным для вёскі стаў 1942 год, калі літаральна за адзін дзень было цалкам знішчана мясцовая гета, амаль паўтысячы чалавек — мужчын, жанчын,

навіц, на гэты конт у Дрыбінскім раёне нават распрацаваны спецыяльны план. У прыватнасці, ёсць прапанова: змясціць у былой панскай сядзібе экспазіцыю па гісторыі вёскі і стварыць музей трох асноўных рэлігійных плыняў Беларусі — каталіцызму, праваслаўя і іудаізму. Пакуль падоны музей існуе толькі ў Гродне.

Пры гэтым ёсць задума выкарыстаць частку будынка той жа сядзібы пад гасцініцу і кавярню-бар, дзе можна было б пакаштаваць стравы пазамінулага стагоддзя, — распавядае старшыня Дрыбінскага райсавета Тамара Кірэнка.

Адначасова ў той жа сядзібе можна стварыць невялікую майстэрню-краму па народных промыслах і рамествах, а ў гаспадарчых пабудовах, а змясціць выставу па гісторыі сельскай гаспадаркі, сельскагаспадарчых прыстасаванняў і тэхнікі. Нарэшце, мы спадзіёмся, што ў будучыні ўдасца адрамантаваць і зрабіць дзейным касцёл Святога Казіміра, усталяваць у ім сапраўдны арган. Што ж да старога Мікалаўскага царквы, то тут ёсць розныя меркаванні — або энду-такі адчыніць яе для вернікаў, або абсталяваць музей гісторыі праваслаўных храмаў і ікананісу. Бо варта заўважыць: сёння Расна ўжо мае новы праваслаўны храм.

Аднак пакуль гэта — толькі планы. І для іх выканання патрэбны грошы. Канкрэтныя лічбы сёння назваць цяжка, дакладна вядома толькі, што гаворка ідзе аб велзарных суммах. Толькі першапачатковыя работы, якія дазволілі б прынамсі спыніць разбурэнні, ацэньваюцца ў паўтара мільярда рублёў.

Сяргей ГРЫБ. Фота аўтара. Дрыбінскі раён.

Пытальнік

Пенсія «ў звязцы» з заробкамі

Атрымлівае «чарнобыльскую» пенсію. Апошнім часам памер выплат вагаецца. Магчыма, прынята адпаведнае рашэнне аб змяненні памераў пенсіі, ад чаго ўвогуле залежыць яе канкрэтная велічыня?

Р. Васільев, г. Калінкавічы.
Як патлумачыць карэспандэнту «Звязды» ў галоўным упраўленні пенсійнага забеспячэння і сацыяльнага страхавання Міністэрства працы і сацыяльнай абароны, памер адпаведных выплат залежыць ад сярэдняга заробку ў народнай гаспадарцы. Зыходзячы з гэтай велічыні і праводзіцца разлік. Калі змяняюцца сярэднія заробкі, гэта адбіваецца і на «чарнобыльскіх» пенсіях.

Мікалай ЛІТВИНАЎ.

Зварот у карпункт

КАЛІ АТРЫМАЮ ДАПАМОГУ?

У віцебскі карпункт «Звязды» звярнулася па дапамогу ветэран Вялікай Айчыннай ваіны, жыхарка абласнога цэнтра Ганна Яфімаўна СПАТКАІ. Яна запытала: калі будзе выплачана «праздніцкая дапамога» ветэранам у гонар свята Перамогі, пра што неаднаразова расказвалі па місцовым тэлебачанні?

— Мо, я не так нешта зразумела, але думала, што гэта грошы атрымаю да 9 мая — Дня Перамогі над фашызмам. Але ж не атрымаю, — кажа ветэран. — Можна я нешта перапытала? Альбо не так зразумела. Падкажыце мне тэрміны выплаты гэтай дапамогі.

Па каментарыяў я звярнуўся ў Камітэт па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Віцебскага аблвыканкама. Ветэрана папрасілі супакоіць і растлумачылі, што згодна з адпаведным Указам Прэзідэнта № 224 ад 30 красавіка 2009 года «Аб аказанні матэрыяльнай дапамогі асобным катэгорыям грамадзян у сувязі са святкаваннем 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх заапінікаў» грошы абавязкова будуць выплачаны, але ў вызначаны тэрмін — з 1 чэрвеня па 1 ліпеня гэтага года. Памер выплат залежыць ад «статусу» грамадзян. Так, Героям Савецкага Саюза налічана па 300 тысяч рублёў, інвалідам і ўдзельнікам Вялікай Айчыннай ваіны — па 200 тысяч рублёў, і гэтак далей...

Значыць, паважаная чытка абавязкова атрымае 200 тысяч рублёў, але ў наступным месяцы.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Будзь у курсе!

Талантам — падтрымка

Льготы для народных умельцаў

У падатковай інспекцыі па Кастрычніцкім раёне г. Гродна сёлета ўжо зарэгістравалі 40 чалавек, якія выказалі жаданне займацца рамесніцтвам. Пры гэтым яны скарыстаюцца льготным падаткаабкладаннем для развіцця народных промыслаў.

Відаў дзейнасці, якая адносіцца да рамесніцкай, шмат. Сярод іх, у прыватнасці, выбар і рамонт сельскагаспадарчага і садова-агароднага інструменту і яго частак, шлейна-сэдлавага ўпрыжы, выбар гаспадарчага посуду і кухоннага інвентару з гліны, дрэва і іншых драўняных матэрыялаў, прадметаў з саломы і дзікарослых раслін (за выключэннем мэблі), драўляных бочак, чанаў і іншых бандарных рэчаў.

А яшчэ — вязанне пруткамі і кручком, ручное ткацтва, макрама, вышыўка і пляценне бісерам, мастацкая апрацоўка дрэва, кавальская справа, выраб пражы, цацак з тканіны, скуры, саломы і гліны, валенага абутку, вусцілак, дэкаратыўных кветак і кампазіцый...

Рамесніцкая дзейнасць, як правіла, не з’яўляецца высокадаходнай, а адсюль і пэўныя дзяржаўныя стымулы да яе развіцця, вызначаныя Указам Прэзідэнта Беларусі № 225 «Аб некаторых пытаннях ажыццяўлення фізічнымі асобамі рамесніцкай дзейнасці». Вызначаны максімальнае спрощаны парадок. Рэгістрацыя ў якасці індывідуальнага прадпрыемства не трэба. Падставай для пачатку рамесніцкай дзейнасці з’яўляецца пастаноўка на ўлік у падатковым органе па месцы жыхарства з выплатай збору ў памеры адной базавай велічыні (на сёння — 35 тысяч рублёў) за календарны год.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

Новыя тэхналогіі і канкурэнтаздольная прадукцыя

У Магілёўскім раёне адкрылася новае прыватнае прадпрыемства, якое вырабляе будаўнічыя матэрыялы.

ТАА «Газасілікат» аднавіла старыя і разбураныя вытворчыя памяшканні непадалёк ад абласнога цэнтра. Рэканструкцыя будынкаў і мантаж новага імпартнага абсталявання доўжыліся каля двух гадоў. Лінія — кітайская, упакоўка — італьянская, а энэргамодуль — фінскі. Сёлета пачалася вытворчасць блоках з ячэйстага бетону, якія за кошт сучасных тэхналогій маюць прывабны кошт для спажыўцоў.

Налета на новым прадпрыемстве плануецца наладзіць выраб цэглы і сухіх будаўнічых сумесей. Больш за палову прадукцыі мяркуюцца прадаваць за мяжой: ёсць дамоўленасці па пастаўкі з Расіяй, Украінай і Прыбалтыкай.

На «Газасілікате» створаны 30 новых працоўных месцаў, а ў перспектыве і пры падтрымцы абласных уладаў іх колькасць можа перавысіць дзве сотні.

Ілона ІВАНОВА.

Студэнцкая раіца ў Мазыры

Фота Анастасіі КЛЕШЧУКА.

Карэспандэнт вивучаў сітуацыю «Жылыя дамы ў... канцлагеры?»

У Віцебску незадаволенія грамадзяне збіралі подпісы супраць будаўніцтва жыльля на ўскраіне горада ў раёне былога канцлагера, сума вядомага мясцовым жыхарам пад назвай «5-ы полк» (такую назву меў полк, які там дыскаваўся). У памяць пра ахвяраў фашызму ў тым раёне ёсць абеліск. А ў перспектыве павінен з’явіцца жылы раён.

Сабраныя лісты адраўлялі ў мясцовыя органы ўлады. Дарчы, жанчыны — зборшчыцы подпісаў, наведвалі і дом, дзе месціцца карпункт «Звязды». Некаторыя прадстаўнікі грамадскасці ўпэўненыя, што ў такім месцы неглы нешта будаваць. Ці насамрч пабудуюць жыллё ў такім сумным месцы?

Як сказаў «Звяздзе» начальнік аддзела ідэалагічнай работы Віцебскага гарвыканкама Яўген Клімашчэнак, пасля вызвалення Віцебска ў верасні 1944 года на месцы канцлагера «5-ы полк» працавалі прадстаўнікі надзвычайнай дзяржаўнай камісіі па расследаванні злачынстваў акупантаў. У сярэдзіне 1990-х гадоў праводзіліся вышукковыя работы спецыялістамі Міністэрства абароны. У выніку выявілі месцы масавых расстрэлаў і пахаванню савецкіх грамадзян. Былі вызначаны межы месцазнаходжання былога канцлагера. Гэтая работа праводзілася з удзелам прадстаўнікоў арганізацыі былых няпоўнагаворных вязняў фашызму, работнікаў ваенкаммата і гэтак далей.

Вынікі вышукových работ былі аформлены адпаведнымі актам з графічным матэрыялам і выкарыстаны пры праектаванні мемарыяльнага комплексу на тэрыторыі былога канцлагера «5-ы полк», а таксама ўлічаны пры планаванні і праектаванні забудовы в. Цітова, — распавядае Яўген Клімашчэнак. — Праектаванне і будаўніцтва жылых дамоў вядзецца на землях, якія не адносяцца да тэрыторыі былога канцлагера. Акрамя таго, пры будаўніцтве жылых дамоў прадугледжваецца азелененне і добраўпарадкаванне прылеглых тэрыторій.

Добраўпарадкаванне, што вядзецца пазатна, таксама выклікае незадаволенасць у некаторых грамадзян. А што, наогул там не трэба нічога рабіць? Нужою дзіна, што асучылі тэрыторыю, правялі азеленненне? На першым этапе абсталявалі аўтастаньку, каб можна было прывезці тых жа былых вязняў, каб аддалі даніну памяці тым, хто загніў. Пакалі плітку на падышодзе да абеліска. У 2005 годзе Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт асвяціў вялікі металічны крыж.

У гэтым месцы старшыня Віцебскага аблвыканкама Аляксандр КОСІНЕЦ на гэтым месцы правёў рабочае пасяджанне, прысвечанае будаўніцтву мемарыяла. На гэтым мерапрыемстве запрасілі прадстаўнікоў грамадскасці, былых вязняў. З улікам выказаных думак было прынята рашэнне распрацаваць і зацвердзіць новы архітэктурны праект мемарыяла.

У выніку з’явіцца «Даліна смутка і памяці». Будзе рэканструяваны абеліск, пабудавана невялікая царква, глядзельная пляцоўка. Пасадзяць і алею паміж, усталяюць памятныя знакі. Сродкі на ўсё гэта выдзеліць Віцебскі аблвыканкам.

Не пакалілі бэд увагі і гаражы, што знаходзяцца непадалёк. Уласнікі гаражоў павінны за свае грошы ажыццявіць касметычны рамонт і навесці парадок. На вуліцы Цітова, на месцы разбураных старых баракў, пабудуюць жылыя дамы. І як падкрэслівалі афіцыйныя асобы, з якімі даялося парамэзляць падчас падрыхтоўкі артыкула, дамы пабудуюць па-за тэрыторыяй былога канцлагера.

У выніку ўсёго гэтага ўезд у Віцебск з боку Польшы атрымае сучасны добраўпарадкаваны выгляд. А памяць тэмы нашых землякоў, загінулых у канцлагеры «5-ы полк» будзе ўвекваечана.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Здарэнні, крыміналы

РАННЯЕ КУПАННЕ

Здавалася б, вада ў вадаёмах яшчэ халодная і купацца рана. Але беспрацоўны з в. Каладзеевічы Пінскага раёна вырашыў паплаваць на возеры каля в. Бярозавічы і утаніўся. Ва ўсыям разе, яго дасталі з вадаёма без прыкмет гвалтоўнай смерці.

Сымон СВІСТУНОВІЧ.

19-ГАДОВЫ ЭЛЕКТРЫК АБПАЛІЎ РУКІ І ТВАР

Два няшчасныя выпадкі на працы адбыліся ў Магілёўскай вобласці 8 мая. Раніцай у бальніцу з торфабрыкетнага завода ў вёсцы Гадзілёва Быхаўскага раёна быў дастаўлены малады чалавек з апёкамі. Электрык палеў у шчытавы трансфарматар і атрымаў удар токам. Ад дуці ён закрыўся рукамі. Таму найбольш пацярпелі кісіцы рук і, няшмат, твар. Медыкі паведамілі, што пацыент у здвальняючым стане і ён пойдзе на папраўку. У той жа дзень, толькі ўвечары, у Горацкім раёне ў бальніцу даставілі 42-гадовага рабочага з чэрапна-мазгавой траўмай і пераломам пазваночніка. У аграгарадку Аўсянка мужчына, які працаваў рабочым на дамоўе з сельскай гаспадаркай, зваліўся з даху майстэрні, што будуюцца. Паводле папярэдняй інфармацыі, прычынай няшчаснага выпадку стала неасцярожнасць, аднак раённая пракуратура праводзіць праверку.

Алена КАЗЛОВА.

МІЛІЦЫЯНЭРАМ ДАВЯЛАСЯ АБАРАНЯЦЦА

У Мазыры ў папраўча-працоўнай калоніі ішла праверка санітарнага стану жылых памяшканняў. Аднаму 37-гадоваму асуджанаму не спадабалася, скажам так, патрабаванні намесніка начальніка аддзела папраўчага працэсу, маёра ўнутранай службы, і ён спрабаваў нанесці таму удар у твар. Калі ж не ўдалося, то пачаў тэаць яго за адзенне. А ў Жлобіне ў алкагольным стане 21-гадовы непрацоўчы ў патрульнай аўтамашыне пусціў у ход кулакі супраць старшага лейтэнанта, інспектара дарожна-патрульнай службы ДАІ. Каля гадзіны ночы міліцыянерам Савецкага райаддзела ўнутраных спраў Гомеля давялося ўціхаміраваць аднаго сямейнага скандаліста ў яго кватэры, і той нанёс лейтэнанту цялесныя пашкоджанні. «Пад мухай» знаходзілася 35-гадовая жанчына (дарчы, індывідуальны прадпрыемальнік), якая днём, вяртаючыся з рынку, парухала грамадскі парадок і правілы дарожнага руху на скрываванні вуліц Давыдоўскай і Медыцынскай ў Гомелі. Старшы лейтэнант міліцыі зрабіў ёй некалькі заўваг, і тады кабета, прыняўшы баксёрскую стойку, ударыла яго. Па ўсіх названых выпадках узбуджаны крымінальныя справы. Крыўдзіцелям міліцыянераў трэба памятаць, што напады на іх, калі яны знаходзяцца пры выкананні сваіх службовых абавязкаў, будуць ацэньваюцца судовымі органамі па ўсёй строгасці закона.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

200 ТЫСЯЧ ЗА... БАЛЬНІЧНЫ

У дачыненні да ўрача агульнай практыкі віцебскай гарадской паліклінікі № 2 узбуджана крымінальная справа за аформлены фальшывы бальнічны ліст. Як паведамілі «Звяздзе» ва Упраўленні дэпартаменту фінансавых расследаванняў Камітэта дзяржаўнага кантролю па Віцебскай вобласці, гэты ўрач атрымаў ад жыхара абласнога цэнтра хабар у памеры 200 000 беларускіх рублёў за аформленне і выдачу ліста часовай непрацаздольнасці па прычыне хваробы. Паставіў пацыенту дыягназ «грып», хоць грамадзянін быў здаровы. Цяпер за фальшывы грып медыку давядзецца адказваць перад Фемідай.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

ДАВЕРЛІВЫХ ГАСПАДЫНЬ МАХЛЯРКІ ПАКІНУЛІ БЕЗ ЗОЛАТА І ГРОШАЙ

6 мая ў Магілёўскай вобласці адбыліся адразу два крадзяжы, учыненыя махлярамі, якія называліся супрацоўнікамі розных устаноў. Пра гэта паведаміў прэс-цэнтр Магілёўскага УУС. У абласным цэнтры каля 15 гадзін у кватэру 48-гадовай магіляўчанкі прыйшлі дзве жанчыны, якія назваліся работнікамі гаспадарскай службы. Калі яны сышлі, гаспадыня убачыла, што зніклі 6 залатых пірсцёнкаў і завушніцы. У гэты ж дзень у Крычаве каля 12 гадзін на падворак да 80-гадовай жанчыны зазірнулі дзве жанчыны цыганскай нацыянальнасці. Яны сказалі бабуні, што з’яўляюцца супрацоўніцамі сабеусу. Адна з жанчын зайшла ў хату, зламала дзверцы шафы, знайшла там і забрала 1 мільён рублёў і 100 долараў. Міліцыя шукае зладзея і заклікае людзей быць уважлівымі. Каб не стаць ахвярамі махляроў, трэба патрабаваць пасведчанні ў супрацоўнікаў службы, які прыходзяць у ваш дом.

Алена КАЗЛОВА.

ВЫЙШЎ ПРАГУЛЦА...

Нарад міліцыі звярнуў увагу на жыхара Баранавічаў, які прагульваўся ў місцовым парку. Вырасшылі прэсвіцы сабысты гляд і знайшлі ў затрыманым пісталет «Драйз» бельгіяцкай вытворчасці 1907 г. в. і патрон у ім. Экспертыза вызначыла, што пісталет з’яўляецца наразнай баявой зброяй, а за гэта давядзецца адказваць па адпаведным крымінальным артыкуле.

Сымон СВІСТУНОВІЧ.

НЕЗАКОННЫ БІЗНЭС — РЫЗЫКА

На аўтамагістралі Брэст—Мінск каля в. Сокавала бярозавіцкай міліцыянеры затрымалі індывідуальнага прадпрыемальніка, які перавозіў без дакументаў амаль тону мясных вырабаў. А васьм жыхар Мінска панёс бондзі цяжкай штраф. У яго пад Кобрыннам канфіскавалі трыхатажных вырабаў на 320 млн рублёў. Незаконны бізнес — заўбодзі рызыка.

Сымон СВІСТУНОВІЧ.

ДЗЕ ЗАРАЗ ТЫЯ СКАКУНЫ?

Добры конь-прадцанік прыгожы чырвонай масці быў у КСУП «Махарова» Жыткавіцкага раёна. І месцам яго пражывання з’яўлялася МТФ, якую па начах сцюрот вартуныкі. Як ён нёс там службу, аднаму яму вядома, бо ранішай скакуна не выявілася. Гэтаж ка, як і кабылі цёмна-карчынчавыя масці, якая належала пенсінеру пасёлка Вішанск Гомельскага раёна. Яна знікла ноччу з яго падворка. Восем парсючоў не далічыліся і ў хляве гаспадаркі «Саўгас «Карманскі» аднаіменнага раёна, дзе, дарчы, таксама ёсць вартуныкі. Не спляць зладзеі, калі спляць вартуныкі.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

А. Лукашэнка і Б. Ферэра-Вальднер абмеркавалі рэалізацыю праграмы «Усходняга партнёрства»

Адбылася тэлефонная размова Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка з еўракамсарам ЕС па знешніх сувязях і еўрапейскай палітыцы суседства Бенітай Ферэра-Вальднер. Аляксандр Лукашэнка і Беніта Ферэра-Вальднер абмеркавалі тэму рэалізацыі праграмы «Усходняга партнёрства», узаемадзеянне паміж Беларуссю і Еўрасаюзам, пытанне візіту Беніты Ферэра-Вальднер у Мінск.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Названы лаўрэаты дзяржаўных прэміяў Беларусі 2008 года

Дзяржаўныя прэміі Рэспублікі Беларусь 2008 года прысуджаны вядомым вучоным, архітэктарам, дзеячам літаратуры і мастацтва. Адавадзены ўказ № 242 Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка падпісаў 12 мая.

У галіне навукі і тэхнікі лаўрэатамі сталі тры аўтарскія калектывы ў складзе: В.М. Кірыенкі, А.Д. Смычкіна, В.У. Шаўчука за распрацавання тэхналогіі ў гортназдабнойнай прамысловасці, якія перасягаюць лепшыя замежныя аналагі;

У.М. Булюкаса, Я.Э. Пілюк, В.В. Сушкевіча за распрацоўку асновы селекцыі змастоўлівых сартоў азімага і страсоустойлівых сартоў яравога рапсу і стварэнне іх зыходнага матэрыялу;

А.А. Дюжова, В.А. Жмайліка, І.М. Шлыты за стварэнне збожжаварачных камбайнаў сямейства «Палесце».

Дасягненні лаўрэатаў садзейнічалі вырашэнню найважнейшых народнагаспадарчых задач, пашырэнню аб'ёмаў і геаграфіі паставак калійных угнаенняў, павышэнню урадкава рапсу да 50-60 ц/га і забеспячэнню аграрнапрамысловага комплексу краіны айчыннымі камбайнамі, адпаведных міжнародным стандартам.

У галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры прэміі прысуджаны двум аўтарскім калектывам у складзе:

В.У. Альшэўскага, У.Л. Зінкевіча, У.П. Савіча за сэрью жывапісных твораў для залы ўрачыстых пасяджэнняў Гомельскага палацава-паркавага ансамбля;

М.К. Вінаградова, В.У. Крамарэнкі, Л.М. Шохінай за арыгінальную архітэктуру будынка Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ў Мінску.

Лаўрэатам прэміі стаў таксама паэт М.З. Башлакоў за кнігі паэзіі «Нетры» і «Пальн. Чарнобыль».

Вынікі другой дзейнасці лаўрэатаў сталі значным укладам у нацыянальную культуру і атрымалі шырокае грамадскае прызнанне.

Як адзначылі ў прэс-службе, прыняцце ўказа з'яўляецца сведчаннем пастаяннай увагі і падтрымкі дзяржавай выдатных вучоных, спецыялістаў і творчых работнікаў, якія сваім талентам і працай прапалююць Беларусь.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

На кантролі

Асфальт «на вадзе»

Камітэтам дзяржаўнага кантролю сумесна з упраўленнем па барабце за карупцыі і эканамічнымі злачынствамі УУС Мінскай вобласці выяўлена крымінальная схема, па якой за атрымання ад прыватнай структуры нізасортных змывы нафтапрадуктаў дарожна-будуўнічага арганізацыя разлічалася якасным бітумам.

Урон дзяржаве склаў амаль 40 млн рублёў.

У 2005 годзе камерцыйная структура (ТАА «В») паставіла дарожна-будуўнічага трэсту 60 тон нафтавага бітуму.

Высветлілася, што пад выглядкам высакажаснага бітуму, які прызначаны для выбару асфальту, дарожна-будуўнічы трэст атрымаў ад ТАА «В» нейкую субстанцыю, якая называлася «бітумам нафтавым для рамонтных работ». Прасцей кажучы, сумесь бітуму з вадой, што атрымалася пры прамышчых чыгуначных цыстэрнах, у якіх раней перавозілі бітум. Для таго, каб гэту сумесь прадаць, службовыя асобы ТАА «В» падняліякі дакументы, у выніку чаго на адрас дарожна-будуўнічага прадпрыемства паступаў ужо чыгуначны вагон з бітумам бы дабражасным таварам.

У сваю чаргу, у плату за пастаўлены нізкаякасны бітум дарожна-будуўнічага арганізацыя адргузіла ТАА «В» нармальны, заводскі вытворчарскі нафтавы бітум, які адпавядаў усім патрабаванням. Яго кошт у 4 разы пераўшыў кошт нафтавых змываў.

Супрацоўнікамі Камітэта дзяржкантролю удалося выявіць, што праз паўгоду (у чэрвені 2006-га) працэдурна «абмыну» някаснага тавару, які належаў ТАА «В», на ліквідную прадукцыю дарожна-будуўнічага трэста быў паўторна. На гэты раз крымінальная схема была ўдасканалена.

Чыгуначны вагон з 60 тонамі змываў пастаўляўся бітумам бы ўжо на захаванне ў дарожна-будуўнічага арганізацыі. Праз некаторы час ужо з іншага сховішча камерсантам вяртаўся якасны бітум. А злашчасны вагон са змывамі, не разгрукуючыся, перамяшчаўся ў адзін з аддаленых філіялаў дарожна-будуўнічага трэста, дзе без праверкі на адпаведнасць патрабаванням па якасці зліваўся ў адно са сховішчаў.

У выніку дзяржаўнаму прадпрыемству быў нанесены матэрыяльны ўрон на суму звыш 37 млн рублёў. У цяперашні час з дачынення да кіраўніка камерцыйнай структуры УУС Мінскабывканкама ўзбуджана крымінальная справа. Адзін з іх знаходзіцца пад вартай. Вядзецца следства.

Р. С. У гэтай дарожна-транспартнай арганізацыі ёсць аддзяленне службы, у абавязкі якой уваходзіць праверка сыварыні і матэрыялаў пры іх наступленні на адпаведнасць вызначаным патрабаванням да якасці. Што стала прычынай таго, што някасны прадукт быў прыняты пад выглядкам сапраўднага бітуму, а пасля выкарыстання для прыгатавання асфальту — бяздзейнасьцю супрацоўніка гэтых службаў або іншыя матывы — трэба будзе высветліць следству.

Прэс-цэнтр Камітэта дзяржаўнага кантролю Рэспублікі Беларусь.

ЭФЕКТ ПАРТНЁРСТВА

З нагоды Дня Еўропы Жозэ Мануэль Пінту Тэйшэйра, кіраўнік Прадстаўніцтва Еўрапейскай Камісіі ў Беларусі, якое адкрылася ў нашай краіне летась, сустраўся з журналістамі. Гісторыя свята звязана з падзеямі 59-гадовай даўніны. Тагачасны міністр замежных спраў Францыі Роберт Шуман выступіў з ініцыятывай новага палітычнага ўладкавання Еўропы, якая па сутнасці і запусціла механізм той сістэмы, што ўяўляе сабой сёння Еўрасаюз. Саюз, безумоўна, палітык, эканомік, рэсурсаў, але найперш людзей. І ў гэтай глабальнай звязці сёння ні многа ні мала — каля 500 млн грамадзян, аб'яднаных агульнымі поспехамі і праблемамі, якія вырашаюцца супольна.

Спадар Тэйшэйра заўважыў, што дасягнутае Еўрапейскім саюзам з'яўляецца прадметам памякнення і іншых дзяржаў. «І мы гатовы былі памагчы ім у дасягненні гэтай мэты. Сіла трансфармацыі ЕС з'яўляецца значным фактарам, які зрабіў унёсак у дэмакратычна і эканамічна змены ў краінах-суседках. Размова ідзе не толькі аб краінах-кандыдатах на ўступленне ў ЕС, але і краінах Усходняй Еўропы і Міжземнамор'я, якія ахоплены еўрапейскай палітыкай суседства». У тым жа кошыку, зразумела, і Усходняе партнёрства, установачы саміт якога прайшоў у ядэнаў часаскай сталіцы.

Кіраўнік Прадстаўніцтва Еўрапейскай Камісіі ў Беларусі назваў Усходняе партнёрства амбіцыйнай ініцыятывай, скіраванай на ўмацаванне супрацоўніцтва ЕС са сваімі суседзямі. Сярод платформаў узаемадзеяння ён згадаў развіццё дэмакратыі, эканамічнаму інтэграцыю, энергабеспяечу і кантакты з палітычнымі і грамадскімі амбіцыямі людзямі. Спадар Тэйшэйра адзначыў, што адносіны ў новым фармаце азначаюць не толькі дадатковыя магчымасці, але і дадатковы адказнасць абодвух бакоў. «Наколькі поўна краіны-партнёры, у тым ліку Беларусь, змогуць скарыстацца магчымасцямі Усходняга партнёрства, будзе залежаць ад ходу рэалізацыі рэформы ў галіне палітыкі і эканомікі. ЕС ужо актыўна супрацоўнічае з Беларуссю ў шэрагу сфераў, уключаючы энергетыку, транспарт, ахову навакольнага асяроддзя, ядзерную бяспеку. Органы дзяржаўнага кіравання і грамадскія арганізацыі Беларусі іспрабуюць сумесна са сваімі калегамі і партнёрамі ў ЕС і ў рамках некалькіх праграм рэгіянальнага супрацоўніцтва. Еўракамісія фінаансуюць праекты ў галіне адукацыі, кіравання межамі і іншых важных сферах». Як падкрэсліў спадар Тэйшэйра, апошнія 12 месяцаў адзначаюцца новым перыядам адносінаў паміж Беларуссю і ЕС, расійскае вітае ўсё станоўчыя крокі, якія зроблены Беларуссю, і заклікае зрабіць далейшыя крокі ў плане развіцця дэмакратыі і выканання асноўных правоў і свабод чалавека. ЕС гатовы пашырэння і паглыбляць далей супрацоўніцтва з Беларуссю. Мы глядзім у будучыню, каб знайсці новыя магчымасці для супрацоўніцтва, заснаванага на павясе агульных інтарсаў і агульных каштоўнасцяў, спрыяючы падтрыманню стабільнасці, даверу і працівання на нашым Еўрапейскім кантыненте».

Жозэ Мануэль Пінту Тэйшэйра абвешчав свядзення аб ініцыятыве Усходняга партнёрства як схаванай экспансіі ЕС: «Адна з каштоўнасцяў Еўрапейскага саюза — празрыстасць, транспарэнтнасць, таму мы ніколі нікога не робім уплат. Што датычыцца далейшага пашырэння ЕС, то я лічу, што ў той форме, з яўляецца і развіццё гандлёвых сувязяў. Аднак для таго, каб скарыстацца магчымасцямі шырокага еўрапейскага рынку, трэба, каб прадукцыя адпавядала стандартам Еўрасаюза. «З Беларуссю ўжо ідзе дыялог у гэтым кірунку — прайшла першая сустрэча на ўзроўні экспертаў 23 сакавіка ў Бруселі. Цяпер распрацоўваецца праект па павышэнні якасці інфраструктуры для забеспячэння якасці прадуктаў харчавання. Гэта праект на суму каля 8,5 мільярд еўра, і ён будзе накіраваны на рэформу беларускіх сістэмаў акрэдытацыі тавараў, распрацоўку механізму кантролю рынку і палітычныя якасці лабараторыі, якія працуюць у гэтай галіне», — прайфармаваў дыпламат.

Ала МАЧАЛАВА.

КАЛІ ПАТЭНЦЫЯЛУ ХАПАЕ, ДЫК МО ПАЧНЁМ АКЦЫЎНА ГАНДЛЯВАЦЬ?

Пра развіццё гандлёва-эканамічных зносінаў Беларусі з Расіяй і іншымі краінамі СНД і Еўрасаюза гутарылі на пасяджэнні Рэспубліканскага савета дырэктараў РГА «Беларуская навукова-прамысловая асацыяцыя».

— У Беларусі няма праўлення на-ступства фінансавага крызісу з-за абавалу сусветных фондавых рынку, але паколькі наша эканоміка з'яўляецца адкрытай і экспертна-арыентаванай, то памяншэнне попыту на прадукцыю і паслугі ў іншых краінах наўпрост закранула нацыянальныя вытворцы, што арыентаваны на экспертныя пастаўкі, — адзначыў у сваім выступленні Мікалай СТРАЛЬЦОЎ, старшыня РГА «БНПА».

Па яго меркаванні, трэба адначасова займацца і развіццём унутраных рэсурсаў (выпускаяць добрыя і танныя айчыныя тавары, якія будуць карыстацца попытам), і развіццё шматвектарнае міжнароднае гандлёва-інвестыцыйнае супрацоўніцтва. Важным крокам Мікалай Стральцоў лічыць дэюракратызацыю: — Патрабуюць далейшай дэюракратызацыі адносіны паміж бізнэсам і органамі дзяржаўнага кіравання на ўсіх этапах. Трэба, каб рознай справаздачнасці было менш. У гэтым мы салідарныя з пазіцыяй нашых эканамічных навукоўцаў і прадстаўнікоў прадпрыемстваў краіны. Сёння прыйшоў час уводзіць матэрыяльную і

Барыс Батура абраны Старшынёй Міжпарламенцкай Асамблеі Еўразійскага эканамічнага таварыства

13 мая 2009 года ў Таўрычаскім палацы ў Санкт-Пецярбургу адбылося дзясятае пасяджэнне Міжпарламенцкай Асамблеі Еўразійскага эканамічнага супольнасці, парадак дня якога ўтрымліваў больш за дваццаць пытанняў. Новым Старшынёй МПА ЕўрАзЭС абраны Старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Барыс Батура. Унесены змяненні ў склад Бюро названай міжпарламенцкай арганізацыі.

На вырашэнне праблем працоўнай міграцыі накіраваны тыпавы праект канцэдацыйнага акта «Аб працоўнай міграцыі ў дзяржавах — членах ЕўрАзЭС». У ім, у прыватнасці, закладзеныя нормы, якія забеспячваюць грамадзянам дзяржаў Супольнасці роўныя гарантыі ў сацыяльна-працоўнай сферы, у тым ліку гарантыі ў галіне занятасці, умоў аховы працы, сацыяльнай абароны. А прыняцце тыпавага праекта «Аб прыватных службах (агенцтвах) занятасці і працаўладкавання» дазволіць стварыць умовы для стабільнага функцыянавання сістэмы працаўладкавання грамадзян у рамках ЕўрАзЭС, легалізацыі працоўных мігрантаў.

На пасяджэнні прыняты шэраг рэкамендацый па гарманізацыі заканадаўства дзяржаў — членаў ЕўрАзЭС у сферах трансфертнага цэнзурэння, спрашчэння працэдур гандлю, забеспячэння харчовай бяспекі, а таксама па гарманізацыі працоўнага заканадаўства і заканадаўства ў галіне культурнай палітыкі.

У гэты ж дзень Старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Барыс Батура прыняў у адзін з пасяджэнняў Савета Парламенцкай Асамблеі Арганізацыі Дагавора аб калектывнай бяспецы, у ходзе якога разглядаліся пытанні ўмацавання міждзяржаўнага супрацоўніцтва і развіцця сістэмы калектывнай бяспекі ў рамках арганізацыі да 2010 года.

Упраўленне інфармацыі Сакратарыята Савета Рэспублікі.

Надзвычайны і Паўнамоцны Рэспублікі Беларусь Аляксандр СМІРНОЎ лічыць, што тавараабарот паміж краінамі можна павялічыць, але зароз галоўнае — захаванне яго на тым жа ўзроўні: — За апошнія 8 гадоў тавараабарот нашых краін вырас у 12 разоў. Аднак варта прызаць, што дасягнуты ўзровень не адпаведны патэнцыялу дзюва дзяржаў. Казахстан зацікаўлены ў пашырэнні гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва з Рэспублікай Беларусь. Галоўная задача для нас сёння — не дапусціць зніжэння дасягнутага ўзроўню эканамічнага супрацоўніцтва. Аднак я веру, што гэтыя праблемы будуць вырашаны.

Шчыра Анатоль Смірною дадаў, што казахстанскі бок гатовы разглядаць любыя формы супрацоўніцтва з Беларуссю — ад стварэння сумесных прадпрыемстваў да супрацоўніцтва з уласна беларускімі. Пасол лічыць, што надышоў час ад тэарэтычных ідэй пераходзіць да рэалізацыі канкрэтных праектаў. Задаволены развіццём гандлёвых адносінаў з Беларуссю і саветнік Пасольства Рэспублікі Польшчы ў Рэспубліцы Беларусь Вяслаў Пакладэж лічыць, што надышоў час ад тэарэтычных ідэй пераходзіць да рэалізацыі канкрэтных праектаў. Задаволены развіццём гандлёвых адносінаў з Беларуссю і саветнік Пасольства Рэспублікі Польшчы ў Рэспубліцы Беларусь Вяслаў Пакладэж лічыць, што надышоў час ад тэарэтычных ідэй пераходзіць да рэалізацыі канкрэтных праектаў. Задаволены развіццём гандлёвых адносінаў з Беларуссю і саветнік Пасольства Рэспублікі Польшчы ў Рэспубліцы Беларусь Вяслаў Пакладэж лічыць, што надышоў час ад тэарэтычных ідэй пераходзіць да рэалізацыі канкрэтных праектаў.

Удзельнікі пасяджэння ўхвалілі рэкамендацыі-прапановы, якія дазваляць актывізаваць працу па развіцці гандлю і інвестыцыйных праектаў з іншымі краінамі, і пасля працоўнай накіроўваюць і ў органы дзяржаўнага кіравання і іншым зацікаўленым структурам.

Павел БЕРАСНЕЎ.

Нясвіжскі палац аформіць набыткамі з «Сотбіса»

Міністэрства культуры збіраецца працаваць на рарытэт, папаўняючы калекцыі музеяў

Таму што якасць экспанатаў больш важная за іх колькасць, адзначыла галоўны спецыяліст па музеях Міністэрства культуры Святлана Гаўрылава на прэс-канферэнцыі да Міжнароднага дня музеяў. Сярод 140 беларускіх музеяў амаль палова — краязнаўчыя. Але знакавымі аб'ектамі для дзяржаў з'яўляюцца замкавы комплекс Мір і палацава-паркавы ансамбль у Нясвіжы.

Рэспубліканскі савет па пытаннях музейнай справы сёлета 10 сакавіка разгледзеў канцэпцыю музейфікацыі палаца Радзівілаў у Нясвіжы. На сёння адчынены першы пускавы комплекс, цяпер актыўна рыхтуем да адкрыцця другі пускавы комплекс. Ёсць шмат задач па музейфікацыі гэтага аб'екта, у верасні мы правядзем міжнародную канферэнцыю па гэтай праблеме. Ужо ідзе праца па наўпэўненні экспазіцыйных залаў Нясвіжскага палаца. Сёння гэтая праца ўжо выйшла за межы Беларусі. Мы будзем працаваць і з аўчыйнымі домам «Сотбіс», дзе знойдзены рарытэтыныя рэчы, — паведаміла Святлана Гаўрылава.

Паводле дзяржаўнай праграмы, у Беларусі запланавана стварэнне 80 новых экспазіцый і выстаў, што падмацавана фінансаваннем. Часткова на сёння праграма ўжо выканана, але праца будзе прадоўжана да 2010 года. Шэраг раўных музеяў абнавіў свае экспазіцыі. Завершана поўнаасцяжная экспазіцыя ў Музеі тэатральнай і музычнай культуры.

Музеі краіны папаўняюцца новымі экспанатамі і, паводле слоў спецыяліста, шмат робіцца для таго, каб забеспячыць упакі і захаванасць нашых музейных фондаў. Дзеля гэтага створана спецыяльная структура — Дзяржаўны каталог музейнага фонду Рэспублікі Беларусь, важна зрабіць так, каб ён запрацаваў. Але вывучышы вопыт Расіі, Украіны і іншых нашых суседзяў, беларускія спецыялісты прышлі да высновы, што трэба ісці іншым шляхам: стварыць у Беларусі дзяржаўны каталог асабіста каштоўных музейных экспанатаў. Тады за некалькі гадоў можна будзе вырашыць гэтую дзяржаўную задачу. Таму што на сёння нерэальна занесці ў каталог усе 4 мільёны адзінак асноўнага фонду (акрамя дадатковага). Савет галоўных заахавальнікаў, які створаны ў Беларусі, падтрымаў гэтак рашэнне.

Цяпер вядзецца распрацоўка нарматыўна-прававых дакументаў, якія б дапамагалі музейшчыкам працаваць больш сучасна. Святлана Гаўрылава паведаміла, што ўжо назіраецца тэндэнцыя да павелічэння колькасці наведвальнікаў музеяў краіны.

Чым музеі прыцягваюць публіку? Вядома, цікавымі выставамі. Напрыклад, Нацыянальны мастацкі музей задумаў наладзіць у Беларусі выставу французскіх імпрэсіяністаў і працуе над гэтым праектам разам з пасольствам Францыі. Акрамя таго, вядуцца перамовы з кіраўніцтвам славуэтага «Луўра» наконт выставы адной карціны ў Мінску. У адказ — наша мастацтва будзе прадэманстравана ў Нацыянальным музеі Францыі. А якія задумы ў нашых музеяў наконек правядзення славуэта «Ночы музеяў»? Хоць некаторыя музеі чакаюць вельмі вялікай клопаты.

Сяргей Азаронак, дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны: Наш калектыв рыхтуецца да магчымага пераезду. Канцэпцыя будучай экспазіцыі падрыхтаваная, атрымала падтрымку ў Савета дырэктараў

Музей і нашых калег — Дзяржаўнага гістарычнага музея г. Масквы, Музея на Паклоннай гары і Цэнтральнага музея ўзброеных сілаў. Мы гатовыя гэтую канцэпцыю адаць на самы адказны іспыт у Міністэрства культуры. Ідэя поўным ходам праектаванне новага будынка на праспекце Пераможцаў каля стэлы «Мінск — горад-герой». У Германію дзеля працы над праектам паедзе рабочая група з 15 чалавек, дзе будзе некалькі нашых супрацоўнікаў, а таксама спецыялісты «Мінскграфа» і лабараторыя Крамарэнкі, якая праектуе новы будынак музея. Уключана ўсе навацыі, пачынаючы ад адкрытых фондаў. Плошчы не паменшацца, а павялічыцца. Ураўнаважана партызанскіх рупакісных часопісцяў, якія на каміі па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, якая прайшла нядаўна, атрымалі першую катэгорыю, што сведчыць пра міжнароднае значэнне экспанатаў.

Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны рыхтуецца да 65-годдзя. Мы ганарымся тым, што беларусы першыя ўсвядомілі сябе народам-пераможцам. У 1943 годзе было рашэнне Урада аб стварэнні музея. А ў 44-ым годзе ў адным з ацалелых будынкаў на плошчы Свабоды музей адкрыў сваю экспазіцыю — ужо тады налічвалася больш за 10 тысяч экспанатаў. Мы гэта пакажам на выставе «Музей учора, сёння, заўтра».

Ларыса ЦІМОШЫК.

Банкаўскія аналітыкі прадакцаваць падзенне расійскага рубля

Аналітыкі вядучых інвестыцыйных банкаў — Nomura Holdings, Barclays і ВТБ — прагназуюць да канца года паслабненне рубля як мінімум на 15% з-за высокай інфляцыі і запаволення тэмпаў эканамічнага росту, перадае агенства Bloomberg.

Брытанскіх парламентарыяў, якія трацілі дзяржаўныя грошы, пагражаюць звольніць

У Брытаніі ў сувязі з неаказаным выдатковым членамі парламента дзяржаўных грошай.

Лідар апазіцыйнай Кансерватыўнай партыі Дэвід Кэмеран напярэдадні прынес публічнае вышчэнні і выказаў намер павялічыць ўсё дэпутатаў ад партыі торы, якія заклікалі сядзе, партыйны пасада. Нагадаем, які стаў вядома, адзін з лідараў торы Майкл Энкарам выдаткаваў на чыстка басейна некалькі тысяч фунтаў. Цяперы лідар ніякай палаты Алан Дункан, які раней аскандальваўся дзякуючы прызначэнню ў гомаксэсуалізм, на працягу трох гадоў выплаціў 4 тысячы фунтаў стэрлінгаў за паслугі садоўніку. Член парламента Олівер Левінь, які рыхтуе перадавыборную праграму торы, налічыў дзве тысячы фунтаў за замену трубы пад кортам. Цяперы міністр унутраных спраў Крыс Грэйлінг патрабаваў пакрыць яму тысячу фунтаў за рамонт кватэры.

Цяперы міністр па справах Уэльса Чарыл Плян запатрабавала кампенсаваць ёй чатыры з паловай фунта, выдаткаваныя на сабачыя кансервы... Акрамя таго, брытанскі прэм'ер Гордан Браўн, які ўзначальвае партыю лейбарыстаў, падаў рахунак на 6 тысяч фунтаў, якія заплациў за ўборку сваёй кватэры ўласнаму брату. Пасля гэтага рытывіг кіруючай партыі сярод выбаршчыкаў упаў да рэкордна нізкага ўзроўню — 23%.

Жырыноўскі заступіўся за Луцэнку

Намеснік старшыні Дзяржаўнага Рэспублікі Украіны Юрыя Луцэнкі, які аскандальваўся.

Паводле слоў Жырыноўскага, Луцэнку «незаконна сабралі на тэрыторыі чужой дзяржавы». «І гэта ўжо неаднаразова адбывалася ў Германіі, якая з 1941 года ўчыняе правакацыі», — уздадаў віцэ-спікер. «Славянскі лепш бы думаць аб тым, які супрацьстаяць знешняму суперніку, а не ўчыняць унутраныя разборкі», — параўў украінскім дэпутатам Жырыноўска.

Нагадаем, што Юрыя Луцэнку ў нон на 5 мая быў затрыманы ў аэрапорце Франкфурта-на-Майне. Па нямецкай версіі, ён быў п'яны і ўчынуў болю з паліцыяй. Сам Луцэнка сцвяр-

дае, што выпіў толькі кюфаль піва, а неадэкватна паводзіў сябе якраз супрацоўнікі аэрапорта. У сувязі са скандалам міністр падаў у адстаўку.

Банкаўскія аналітыкі прадакцаваць падзенне расійскага рубля

Аналітыкі вядучых інвестыцыйных банкаў — Nomura Holdings, Barclays і ВТБ — прагназуюць да канца года паслабненне рубля як мінімум на 15% з-за высокай інфляцыі і запаволення тэмпаў эканамічнага росту, перадае агенства Bloomberg.

Брытанскіх парламентарыяў, якія трацілі дзяржаўныя грошы, пагражаюць звольніць

У Брытаніі ў сувязі з неаказаным выдатковым членамі парламента дзяржаўных грошай.

Лідар апазіцыйнай Кансерватыўнай партыі Дэвід Кэмеран напярэдадні прынес публічнае вышчэнні і выказаў намер павялічыць ўсё дэпутатаў ад партыі торы, якія заклікалі сядзе, партыйны пасада. Нагадаем, які стаў вядома, адзін з лідараў торы Майкл Энкарам выдаткаваў на чыстка басейна некалькі тысяч фунтаў. Цяперы лідар ніякай палаты Алан Дункан, які раней аскандальваўся дзякуючы прызначэнню ў гомаксэсуалізм, на працягу трох гадоў выплаціў 4 тысячы фунтаў стэрлінгаў за паслугі садоўніку. Член парламента Олівер Левінь, які рыхтуе перадавыборную праграму торы, налічыў дзве тысячы фунтаў за замену трубы пад кортам. Цяперы міністр унутраных спраў Крыс Грэйлінг патрабаваў пакрыць яму тысячу фунтаў за рамонт кватэры.

Цяперы міністр па справах Уэльса Чарыл Плян запатрабавала кампенсаваць ёй чатыры з паловай фунта, выдаткаваныя на сабачыя кансервы... Акрамя таго, брытанскі прэм'ер Гордан Браўн, які ўзначальвае партыю лейбарыстаў, падаў рахунак на 6 тысяч фунтаў, якія заплациў за ўборку сваёй кватэры ўласнаму брату. Пасля гэтага рытывіг кіруючай партыі сярод выбаршчыкаў упаў да рэкордна нізкага ўзроўню — 23%.

Фота БЕЛТА.

Музей і нашых калег — Дзяржаўнага гістарычнага музея г. Масквы, Музея на Паклоннай гары і Цэнтральнага музея ўзброеных сіла

Сапраўды, талент не купіш: ён або ёсць, або, на жаль... І масава весці падрыхтоўку мастакоў і артыстаў таксама не будзе, таму што яны — «тавар штучны», навушчы іх трэба не агула, а індывідуальна. Вось таму для абітурыентаў колькасць месцаў у ВНУ на такія спецыяльнасці заўсёды абмежавана, і конкурсы ва ўсе гады застаюцца высокімі.

Але яшчэ зусім нядаўна перад абітурыентамі была вялікая перашкода на шляху да высокага мастацтва. Да пачатку творчых экзаменаў, ужо на этапе падчы дакументаў на факультэтах, праводзілі адборачныя камісіі. Найбольш дасведчаныя і кваліфікаваныя педагогі праглядалі работы абітурыентаў (малюнк і г.д.), выяўлялі творчыя здольнасці маладых людзей і матывы іх паступлення на выбраную спецыяльнасць. А потым давалі аргументаваную пісьмовую рэкамендацыю аб мэтазгоднасці іх далейшай вучобы. Сапраўды, нашошта губляць час і здароўе, калі пластычнасць адсутнічае, чалавек скаваны, музычнага слыху і спеўных здольнасцяў няма і ў паміне, ды і ад мовы педагогаў не ў захапленні?.. Ёсць тысячы іншых добрых і патрэбных грамадзтва прафесій. Тут усё зразумела: не дай Бог, дык не дай. А калі наадварот?.. Калі ў чалавека здзівоная пластыка, выдатны вакальны даныя, музычны слых, плуццёвы рытм, плуццёвы стыль і формы, здольнасць да імпровізацыі, і ў танцы цудоўны?.. Калі без акулараў бачна, што яго месца ў жыцці — менавіта на сцэне?.. Мяркую, усе падтрымаюць — такога трэба прымачы! Але не, усе так проста: у хлопца або дзяўчынкі аказваецца сертыфікат ЦТ з вынікамі на 1 бал менш, чым патрэбна. Таму шлях да мастацтва перакрываецца. Бывай, талент! У мінулыя гады ні ў адну ВНУ ці СОНУ краіны з такімі баламі наогул не траплялі.

Бесумна сапраўды шкада гэтых, несуменна, шчодр аадорных ад прыроды хлопцаў і дзяўчат. У іх вачах тлепа надзея, надзея на цуд: а раптам, як у добрых савецкіх фільмах, старэжны прафесар скажа: «З усёй праівалі ёсць выключэнні, вазьміце пад маю адказнасць. Гэта ж талент...». Але мудрыя прафесары маучылі. Яны ведалі, што вызначаны фармальны бар'ер па прадметах на ЦТ, і змяняць яго яны не маюць права. Цуд не адбываецца, і надзея гасла. А разам з ёй у прысутных у аўдыторыі выкладчыкаў становілася менш упэўненасці ў тым, што гэтыя маладыя людзі захавалі сваю талент і прыдуць праз год спрабаваць свае сілы зноў...
Нехта запярэчыць: «Ну што гэта за талент, у якога на мове двойка?».. Часткова можа пагадзіцца з гэтым аргументам. Сапраўды, калі ў артыста бедны слоўнічак запас, калі ён няправільна ставіць націск у словах (нават у выпадакх, не прагледжаных ролямі), то на сцэне яму, безумоўна, не месца. Але ці

Фота Пятра ФАМІНА

вядлікі грэх, калі ў некаторых выпадках маладыя людзі блыталі на ЦТ фанэмы і марфэмы, затое на творчым адборы паказвалі цудоўнае арніентаванне ў літаратуры, вельмі добра дэкламавалі ўрыўкі з твораў рускіх і беларускіх аўтараў. І ў адрозненне ад некаторых дарослых добра ведалі, што ж усё-такі адносіцца да будучай прафесійнай дзейнасці чалавека, які вырашыў стаць артыстам: праўка руплівае або ігра на сцэне? Толькі адзнака ў сертыфікацы і вызначаны бар'ер ў балах сведчылі пра іншае — вы нам не падыходзіце!..

Пакінем у спакоі артыстаў, а як быць «з элітай эліты» ў мастацтве — мастакам, скульптарам? З гісторыі вядома, не ўсе яны былі пісьменнымі наогул. Успомнім непаўторна палотна самавучкі Ніко Пірасамні. Складана ўявіць, што і Сяміра Баціцэлі, які нарадзіўся ў сям'і дубільчыка скуры, валодаў граматыай на ўзроўні выканання сучасных тэстаў па мове на 100 балаў. І ў сувязі з гэтым узнікае маса складаных пытанняў: што ж павінна выступаць асноўным крытэрыем прыдатнасці абітурыента асвойваць творчыя спецыяльнасці?..

Адказ на яго напрошваецца сам — чалавек і яго талент. Шкада, але за лічбамі, сумаі балаў мы іх не заўсёды бачылі. А калі нават і заўважалі адоранага, то часам з-за фармальнага умоўнасцяў не маглі дапамагчы яму рэалізаваць дараванае ад прыроды. З падобнымі сітуацыямі сутыкаліся пры адборы на далейшае навучанне таленавітых людзей не толькі ў сферы мастацтва, але і ў іншых сферах. Вядома нямала «далікатных» выпадакх, калі нават у пераможцаў міжнародных алімпіяд (напрыклад, па прыроднаэўрапейскім прадметам) пры паступленні ў ВНУ былі праблемы з экзаменам па мовах. А хто палічыў, колькі прыродных мастакоў, артыстаў і валемайстраў, канструктараў і вынаходнікаў з-за таго, што іх проста не заўважылі, працуюць зусім у іншых сферах: настаянікам, бухгалтэрамі, слесарамі, дворнікам і г.д.?.. Зразумела, што краіна выйграла б значна больш, калі б гэтыя людзі займаліся тым, што ім прызначана — творчасцю, а не з'яўляліся пасрэднімі выканаўцамі не сваёй працы.

Наспелая неабходнасць якаснага змянення Правілаў прыёму ў вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай навукальнай ўстановаў ўжо пачынае паціху ўвасабляцца ў жыццё. Сёлета дазволена выдаваць сертыфікаты па ЦТ нават з адным балам са ста. Цяпер усё, што за-

ная камісія разглядае і ацэньвае кожнае заданне па дзесяцібальнай шкале. Калі па адным з заданняў любога этапа абітурыенту выстаўлена адзнака «нездавальняюча», то да адначасна наступнага этапа абітурыент не дапускаецца. Пасля заканчэння ўсіх трох этапаў адзнакі падсумоўваюцца і максімальная адзнака па прадмце «Творчасць» складае тыя ж 30 балаў.

Такім чынам, у ідэале, пры паступленні на творчыя спецыяльнасці максімальная «вага таленту» і вага агульнаадукацыйных прадметаў з атэстатам роўняцца!!! А цяпер — увага!!! Таленавіты ў выключным мастацтве хлопец набірае 28 балаў на экзамене па творчасці, але па мове ў яго 3, па гісторыі — 3 і ў атэстаце — 6. Сума — 40 балаў. Іншы, але вельмі пасрэдна «мастак», набірае ўсёго 18 балаў па «творчасці», затое па агульнаадукацыйных прадметах у яго 7 і 8, і атэстат лепшы — 8. У выніку — 41 бал. Прыёмная камісія павінна будзе, падрадакоўваючыся нарматыўным прававым дакументам, залічыць «пасрэднасць», а талент застаецца за бортам. Вырасціць адна адукацыя сьбе намнога больш камфортна. Адна рэч, калі чалавек «праваліўся на экзамене», і зусім іншая — калі «проста не прайшоў па конкурсе».

Зроблены добры крок ва ўдасканаленні правілаў прыёму, але трэба іці далей.

Адбор таленавітых маладых людзей для атрымання вышэйшай адукацыі ў сферы мастацтва знешне, здаецца, нічым не адрозніваецца ад той працэдур, якая праводзіцца па іншых спецыяльнасцях. Прыносе сертыфікаты са станаючымі вынікамі двух іспытаў цэнтралізаванага тэсціравання (далей — ЦТ), а потым праходзіць творчы экзамен, прадэманструючы свой талент. Усе стандарты і нават звычайна. Але тут, на мой погляд, і хаваецца прычына, якая нівеліруе талент да бяспаленнасці. Менавіта та з-за стандартнага падыходу да адбору «нестандартных» абітурыентаў для атрымання іх вышэйшай адукацыі ў сферы мастацтва мы губляем частку моладзі, з зной у нашай краіне ў будучыні маглі б вырасці сапраўды таленавітыя мастакі, артысты і рэжысёры.

Каб даказаць гэта, праверым «алегорый гармонію». Па дзесяцібальнай шкале за два сертыфікаты ЦТ можна атрымаць максімум 20 балаў. Прыбывам і да іх сярдзі бал атэстата (максімум — 10). Усяго — 30 балаў.

Што датычыцца ўступных іспытаў па прадмце «Творчасць», то яны праводзяцца ў самой ВНУ і складаюцца з трох этапаў. Напрыклад, для тых, хто марыць стаць артыстам тэатра і кіно: сцэначная мова, пластыка і вакал, майстэрства акцёра. Прадметная экзаменацый-

БЫВАЙ, «ЧАРНІЛА»?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
Адначасна калі тэхналагічны цыкл вытворчасці танных вінаў са значным дабаўленнем спірту складае ўсяго 12-15 дзён, то вінаў палепшанай якасці — 37-50, натуральных вінаў без дабаўлення спірту — ад 64 да 129 сутак, а ў асобных выпадках — нават год. Адпаведна, цана тых жа натуральных вінаў атрымліваецца большай. «Хуткія» віны каштуюць наадварот танна і ў выніку карыстаюцца попытам. Але іх ацнку ведае не кожны, па сутнасці ў народзе тут замацавалася вядомая назва — «чарніла».

Лепш менш, але лепш

Да нядаўняга часу ў Беларусі вытворчасць плодарагядных вінаў займаліся 89 прадпрыемстваў, а рэкордны аб'ём гэтай прадукцыі прыпаў на 2003—2004 гады — 27 мільёнаў дэкалітраў. Адначасна з'яўляцца падобнай папулярнасці не трэба. У параўнанні з іншымі відамі харчовай прадукцыі вытворчасць віна была найбольш рэнтабельнай, ім займаліся піваварыны, кансервавыя, хлебапякарныя, сельскагаспадарчыя і нават малочныя арганізацыі. Прычым многія з іх не мелі свайго абсталявання па перапрацоўцы плодарагядных вінаў, завозілі вінаматэрыялы з Расіі і Украіны, і часта — вельмі сумнеўнага паходжання.

Сітуацыя стала змяняцца пасля верасня 2005 года, калі былі вызначаны больш жорсткія патрабаванні да ліцэнзавання вытворчасці алкагольнай прадукцыі, у 2006 годзе з'явілася забарона на імпарт плодарагядных вінаматэрыялаў, паступова спынілася выкарыстанне сінтэтычных фарбавальнікаў і араматызатараў. Прычым новых патрабаванняў не вытрымалі 27 арганізацый, якія перайшлі на выпуск іншай прадукцыі. Такім чынам, цяпер плодарагяднымі вінамі працягваюць займацца 62 прадпрыемствы.

— Пры ўсім тым мы перакананыя, што гэта лічба павінна быць

павінна скараціцца на 30%. Па сутнасці гэты аб'ём мусюць «замяніць» плодарагядныя натуральныя віны, якія палепшанай якасці і спецыяльнай тэхналогіі.

Усе ўмовы тут нібыта ёсць. Цяпер падрыхтаваныя тэхналагічныя інструкцыі на вытворчасць 10 плодарагядных натуральных вінаў, з улікам складанасці і працягласці прыгатавання на гэтыя віны вызначана нульвая стаўка акцызу, распрацаваная новая шклянкая бутэлка ўмяшчальнасцю 0,7 літра еўрапейскага ўзору, а надалей кожнае прадпрыемства павінна перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

— Мы неаднаразова прапанавалі наладзіць вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў на перайсці на выкарыстанне як мінімум на 1-2 прадпрыемствах у кожнай вобласці, але пакуль — безвынікова, — заўважае Анатоль Емяльяну. — Асноўная прычына — адсутнасць у большасці вінаводцаў неабходнага абсталявання. Апроч таго, выпадае казач' ад недахопу ёмістасных магнутасцяў. Бо прадпрыемствы маюць план. І, каб выконваць яго, часта лічызь лепшае «загружаць» абмежаваную ёмістасную гаспадарку больш хуткім па прыгатаванні і менш якаснымі вінамі.

Тым часам, лічызь у канцэрне, вытворчасць натуральных плодарагядных вінаў з'яўляецца адным з па-сапраўднаму перспектывных напрамкаў. Бо, з аднаго боку, дзякуючы яму магчыма зноў-такі зменшыць значнае ардынарных напояў з дабаўленнем спірту. А з іншага — павялічыць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны. Прынамсі, цікаваць экспартны патэнцыял галіны.

Дыялог дыяспар прайшоў у Мінску

Дзейнасць дыяспар беларусаў за мяжой і нацыянальныя дыяспар у нашай краіне абмяркоўвалася за «круглым сталом» «Дыялог дыяспар: шматнацыянальная Беларусь — беларуская замежка».

На пасяджэнні абмяркоўваліся пытанні аб'яднання беларусаў за мяжой, прапаганда беларускай мовы і культуры, а таксама дзейнасць нацыянальных дыяспар у нашай краіне. Уздзел у «круглым сталом» ўзялі аб'яднаныя беларусы Польшчы, Латвіі, Расіі і інш., а таксама украінская, польская, азербайджанская, дагестанская, лівійская і інш. дыяспары ў Беларусі.

Прадстаўнікі дыяспар расказалі пра адметныя мерапрыемствы. У асноўным гэта дні культуры, дні сяброўства, вядзаныя канцэрты, адукацыйныя мерапрыемствы. Напрыклад, у Польшчы ёсць дзіцячы садок, дзе выхаванне праходзіць выключна на беларускай мове. У Латвіі ёсць школа маюцца факультатывы па польскай мове. Выпускаюцца кнігі, часопісы, газеты. Латвійская дыяспара беларусаў рытуху да друку кнігі і фільм пра беларусаў Латвіі, а таксама выпускае сваю газету «Прамень».

Падчас размовы было вызначана некалькі кірункаў далейшай сумеснай працы. Першы — стварэнне кансультацыйнага савета па справах беларусаў за мяжой. Кансультацыйны савет дазволіць узгадніць працу беларускіх дыяспар, якія цяпер існуюць у 37 краінах.

— Каб мы туды маглі запрысці беларусаў з Польшчы, Літвы, Латвіі і г.д. для абмеркавання ўсіх пытанняў, якія ўзнікаюць. Магчымасць для гэтага ёсць. Сустрэча паказала, што і зацікаўленасць ёсць. Я лічу, што гэты напрамак павінен быць рэалізаваны ў найбліжэйшы час, — адзначыў Уладзімір Гуляка.

— Мы вырашылі, што нам трэба больш з Міністэрствам інфармацыі працаваць, каб даводзіць тую сітуацыю, у якой жыве сёння Беларусь, да сваіх

САСНА ДОРЫЦЬ ПАЧАСТУНАК

На гэтае дрэва сярод вечно-зялёных хваёвых парод нельга не звярнуць увагі: велічны волат, жыццёсты, захапляе сваё прыгажосцю, дае выдатную драўніну, да ўсяго — цудоўны лекар.

У сасновай хвоі, маладых пушышках, зялёных шышках утрымліваецца шмат карысных для чалавека рэчываў. У час ваіны настоі і адвары з сасновых іголак аднаўлялі ослабленым людзям здароўе. Асаблівай гаючай сілай валодаюць маладыя зялёныя шышчкі сасны, якія нарыхтоўваюць самы час. У гэтых шышках багата смалы, вітамінаў, эфірнага алею, мінеральных соляў.

У народзе з сасновых шышак вялікай папулярнасцю карыстаецца варэнне. Гатуюць яго так. Сабраныя шышкі прамываюць у халоднай ці цёплай вадзе. Мераем іх колькасць, напрыклад, паўлітровым слоікам. Засыпаем у каструлю і заліваем напалову вадой (напрыклад, калі шышак было 10 слоікаў, то вады ён п'яць слоікаў). Ставім на агоні і тушыім 1,5 гадзіны пасля закіпання. Зліваем адвар, а шышчкі здрабнем на кашу (яны пасля варкі вельмі мяккія). Атрыманую масу зноў перамяраем слоікам. І колькі слоікаў «кашы» атрымалася, столькі засыпаем і цукру. Заліваем злітым адварам і варым, як любое варэнне.

Разлітае ў слоікі варэнне доўга захоўваецца ў халоднаватых месцах. Такое варэнне дапаможа пры болях у грудзях, супакоіць кашаль, дапаможа пры прастудзе, дасць сілы ослабленаму арганізму. І дзеткі з задавальненнем з'ядуць лыжачку за тату, лыжачку за маму. Прыём звычайна па сталавай лыжцы перад ядой. Можна паастаяна дадаваць на смак у чай.

Дарчы, збіраць зялёныя шышчкі варта ў маладым сасоніку. І будзь, чалавек, акуртаты ў лесе! Не цягніся да высокіх галінак, каб іх нахіліць, бо яны крохкія, зломліва.

Ілья ВАКУЛІЧ, г. Столін.

Што трэба есці для прыгажосці

Вы павінны есці тое, што будзе рабіць вас прыгажышымі, піша ў сваёй кніжцы пад назвай «Дыета для прыгажосці» доктар Ліза Драер. У ёй яна распавядае аб прадуктах, багатых на «б'юці-нутрыенты» (рэчывы, якія робяць нас прыгожымі).

- 1. Вустрыцы.** Выдатная крыніца цынка, які патрабуецца нашай скуры для ўзаўнялення і для стварэння калагену (фібрылярнага бялка, які складае аснову эластычнай тканіны і забяспечвае не трываласць). Таксама яны змяшчаюць кальцы, які патрэбны для костак, зубоў і прыгожых валасоў.
- 2. Ласось.** Багаты на тлустыя кіслоты амега-3, якія робяць нашу скуру больш эластычнай. Таксама змяшчае астаксанцін — антыаксідант, які ў 100 разоў мацнейшы, чым вітамін Е.
- 3. Ківі.** Багаты на вітамін С, які патрэбны для вытворчасці калагену, а таксама для падтрымання здароўя скуры. Яшчэ адна карысная ўласцівасць — высокая дозы вітаміну С прыводзяць да памяншэння маршчынаў.
- 4. Чарніцы.** Гэта выдатны антыаксідант, у склад якога уваходзіць вітамін С, а таксама антацыяны, якія дапамагаюць абараніць скуру і крывяныя судасы.
- 5. Салодкая бульба (батат).** Лічынца, што гэтая гародніна вельмі багатая на карысныя рэчывы. Яна змяшчае бялок, складаныя вугляводы і вітаміны. Напрыклад, бэта-каратын, які дапамагае абараніць скуру ад маршчынаў.
- 6. Абстлушчаны ёгурт.** Патрэбны для здароўя валасоў, зубоў і костак. Багаты на пратэін, вітаміны, кальцы, бактэрыі і вітаміны.
- 7. Тамат.** Выдатная крыніца лікапену, які з'яўляецца добрым антыаксідантам.
- 8. Шпінат.** Змяшчае альфа-ліпоевую кіслату, літэін і зяксанцін. Ліпоевая кіслата дапамагае прыпыніць прыкметы старэння. Літэін і зяксанцін патрэбны для здароўя вачэй.
- 9. Чорны шаклад.** Багаты на антыаксіданты, дапамагае абараніць нашу скуру ад шкодных прамяняў сонца.
- 10. Грэцкі арэх.** Змяшчае тлустыя кіслоты амега-3.

Крыніца Здароўя

Выпуск № 16 (130)

Плямы на скуры: што б гэта значыла?

Возьмем на заметку

Наша скура вельмі адчувальная да навакольнага асяроддзя, тым больш што многія формы паталогіі народжаных цівілізацый: вакол нас знаходзіцца шмат рэчываў, якіх не знайшлі ў прыродзе і з якімі нашы продкі не сутыкаліся. Да таго ж скура не любіць стрэсу, якімі насаны наш імклівы час. Ды і сам чалавек часта грэбуе правіламі асабістай гігіены, не спяшацца звяртацца да спецыялістаў, калі ўзнікаюць дэрмалагічныя праблемы.

— А, між іншым, — гаворыць урач-дэрмаатэролаг Мінскага скурна-венералагічнага дыспансэра Уладзімір Яроміч, — запущаныя хваробы скуры працягла лечатца і могуць выклікаць сур'ёзныя ускладненні.

- Напрыклад, калі з'явіліся невялікія цёмна-карычневыя плямы на кісточках і іншых адкрывітых месцах, то часцей за ўсё гэта бяскрыўдныя ўзроставы змяненні.
- А вось прышчы бываюць не толькі ў падлеткаў. Яны з'яўляюцца, калі поры забіваюцца тлущчавым сакрэтам. Адна з прычын — парушэнне гарманальнага балансу. У гэтым выпадку трэба звяртацца да дэратолага і эндэкрэнолага.
- Высыпка можа быць абумоўлена мномствам фактараў. У першую чаргу падазраюць «дзіцячыя інфекцыі»: шкарлатыну, краснуху, вятранку і інш. Але калі шматлікія кропачныя кровазілкі, падобныя на высіпку, з'явіліся, напрыклад, на задняй паверхні ног і лятах, гэта можа быць прыкметай зніжэння ўзроўню трамбцытаў у крыві. Высыпка пад грудзямі ці ў паху часам выклікае грыбковай інфекцыяй, якая часта паражае хворых на дыябет ці атлусценне. Калі

ж высіпкы пакрыліся вялікай ўчасткі цела, можна дапусціць алергичную рэакцыю — магчыма, вы прынілі новыя лекі. Лускападобныя чарчоныя блышкі на скуры — прыкмета парсыязу.

- Язва на назе можа быць сімптомам сардэчна-сасудзістай недастатковасці ці дыябету. Гэтыя захворванні зніжаюць цыркуляцыю крыві ў нагах, і скура атрымае недастатковае сілкаванне. Таму нават пры наяўнасці гэтай аградоўніцы, і скура набудзе нармальны колер.
- Бледнасьць скурнага пакрыва гаворыць аб анеміі (малакроўі) з-за дэфіцыту ў арганізме жалеза і вітаміну В12. Але часам у гэтым вінаватае звычайна ператамленне. Трэба выпісць адпачыць — і здаровы колер скуры вернецца.
- Аранжавае адценне (карацінцём) часцей за ўсё сустракаецца ў вегетарыянаў, якія паастаяна ўключаюць у свой рацыён зялёнага шмат марквы. Гэта бяспечна і не патрабуе лячэння. Дастаткова абмежаваць ужыванне гэтай аградоўніцы, і скура набудзе нармальны колер.
- Пажаўдценне (жаўтуха) можа быць сімптомам захворванняў пачонкі (напрыклад, гепатыту) ці абстаўрэння жоўцекамянэвай хваробы. Прычынай жаўтухі з'яўляецца і павелічэнне падстраўнікавай залозы, і няздольнасць арганізма выводзіць лішкі білірубіну. У гэтым выпадку мача звычайна набывае колер цёмнага піва.
- Цёмныя агрубелыя ўчасткі на скуры, якія навомац нагадваюць наждачную паперу, называюць сонечным кератозам. Часцей за ўсё такія плямы з'яўляюцца на галаве. Гэта дэбражыкавае варта і, але да дэратолага звярнуцца варта. І, безумоўна, пазбягайце прамых сонечных прамяняў.
- Калі на скуры з'явілася радзімка з няроўнымі краямі ці старая радзімка змяніла форму і колер, запалілася ці лущыцца, тэрмінова ідзіце да урача-дэратолага.

Вольга ШАЎКО.

Прагулка ў няздзелю

г. Мінск. Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Зона эпідэміялагічнай небяспекі зрушылася ў Паўночную Амерыку

Усяго за лічаныя дні колькасць захварэлых на новы вірус грыпу А/Н1Н1 павялічылася на нашай планеце больш чым удвая. Так, на 12 мая Сусветная арганізацыя аховы здароўя паведавала ўжо 5251 выпадак «свінога грыпу». У 3ША колькасць захварэлых дасягнула 2600 (!) чалавек. Першыя выпадкі інфіравання новым грыпам былі зафіксаваныя ў мацерыковым Кітаі, Аўстраліі, Японіі, Фінляндыі, Тайландзе і на Кубе. А ў Канадзе былі зарэгістраваны першыя смяротныя выпадкі. Напярэдадні канадскія навукоўцы заявілі аб завяршэнні вывучэння генетычнай прыроды віруса А/Н1Н1. Спецыялісты сцвярджаюць, што генетычная прырода віруса, выяўленага ў канадскай правінцыі Антарыа, не можа адрознівацца ад «мексіканскага», такім чынам структура віруса не можа ўплываць на розніцу ў цяжкасці працякання захворвання ў канадскіх і мексіканскіх пацыентаў. Аднак абсалютная большасць смяротных ахвяраў новага віруса

грыпу (56 чалавек) — грамадзяне Мексікі. У Злучаных Штатах зарэгістраваны 3 смяротныя выпадкі і адзін — у Коста-Рыцы. Спецыялісты Еўрапейскага бюро Сусветнай арганізацыі аховы здароўя прааналізавалі ўсю інфармацыю аб выяўленых у еўрапейскім рэгіёне выпадках інфіравання і назвалі найбольш тыповыя сімптомы новага віруса грыпу: у 80 працэнтаў інфіраваных адзначаюцца ліхаманкавы стан, у больш чым 60 працэнтах выпадкаў хвароба суправаджаецца кашлем, у 30 працэнтах — болем у мышцах і галаўным болем. Колькасць сярэдня захварэлых мужчын і жанчын была прыкладна аднолькавай. Інфармацыя аб цяжкіх выпадках працякання хваробы або смяротных выпадках з еўрапейскіх краін не наступала.

Між іншым, нягледзячы на даляйшае распаўсюджванне новага віруса грыпу А/Н1Н1 Сусветная арганізацыя аховы здароўя прыняла рашэнне пакуль не павышаць з пятага да шостага ўзровень пагрозы пандэміі. Падставой для такога рашэння стала тая акалічнасць, што большасць захварэлых «прывезлі» інфекцыю з Мексікі, ці знаходзіліся ў цесным кантакце з тымі, хто заразіўся падчас паездкі па гэтай краіне. Аднак апошнім часам інфекцыя пачала распаўсюджвацца ўжо не з Мексікі. Да прыкладу, у Аўстралію і Кітай новы вірус трапіў пасля паездкі іх грамадзян у 3ША, а ў Японію — пасля вяртання мужчыны і двух падлеткаў з Канады.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Тым часам беларускія навукоўцы паведамілі аб распрацоўцы ўласнай метады дыягностыкі «свінога грыпу», якая дазваляе дыягнаставаць наяўнасць віруса ў рэжыме рэальнага часу. Вельмі важна, што распрацоўка дазваляе выяўляць прысутнасць у арганізме віруса А/Н1Н1 нават у нізкіх канцэнтрацыях, што звычайна павышае шанцы на апэратыўнае рэагаванне ў выпадку пранікнення «свінога грыпу» на тэрыторыю нашай краіны.

Надзея НІКАЛАЕВА.

АЛЕЙ ПОСНЫ — АЛЕЙ КАРЫСНЫ

Здароўе на талерцы

Сланечнікавы алей — самы папулярны з усіх алей: без яго немагчыма абісціся пры тушэнні агародніны, смажанні рыбы, марынаванні мяса; ён уводзіцца ў розныя соусы і заправы для салат, селідца, грыбю. Сланечнікавы алей змяшчае мноства бялкіна актывных рэчываў і вітамінаў, неабходных для паўнацэннага харчавання чалавека, таму і ўжываецца круглы год, як мясаедамі, так і вегетарыянамі.

Сланечнік з'явіўся на Русі ў часы Пятра Вялікага. Але амаль сто гадоў ніхто не ведаў, што з насення гэтай галандскай кветкі можна атрымаваць алей. На працягу чалага стагоддзя сланечнік садзілі, каб мець на сваім агародзе прыгожае «маленькае сонейка». І толькі ў 1829 годзе адзін кельмі селянін прыдумаў спосаб атрымання алею з насення сланечніка. У хуткім часе былі пабудаваны першыя алейныя заводы. Пасля рускай праваславнай царквы прызнала сланечнікавы алей поспым прадуктам (адсюль і яго другая назва — посны алей).

Сланечнікавы алей — асноўная крыніца вітаміну Е. З'яўляючыся антыаксідантам, ён падтрымлівае імунную сістэму, пераходжае старэнню арганізма, уплывае на функцыю палавых, эндарынных залоз, садзейнічае засваенню тлущцаў, удзельнічае ў абмене бялкоў і вугляводаў. Акрамя таго, паліпаляе памяць, бо ахоўвае клеткі мозга ад уздзеяння свабодных радыкалаў.

Другі найважнейшы складнік сланечнікавага алею — ненасычаныя тлустыя кіслоты (іх яшчэ называюць вітамінам F), якія не выпрацоўваюцца чалавечым арганізмам самастойна. Гэтыя кіслоты пераходжаюць адкладанню халестэрынавых бляшчак на сценках сауду, садзейнічаюць разрэджванню крыві, чым папярэджаюць развіццё многіх сардэчна-сасудзістых захворванняў. Яны таксама адгрываюць істотную ролю ў прафілактыцы захворванняў аперна-рухальнага

апарату, у аснове якіх ляжаць парушэнні нармальнага сілкавання тканак, ліпіднага абмену і кровазабеспячэння; радыкуліту, астэахандрозу і г.д. Пры недастатковым наступленні вітаміну F ёжай могуць назірацца хваробы скуры (напрыклад, экзэма, вугры), ломкасць і выпадзенне валасоў, раслаенне пазноўцяў.

Супрацьпаказанняў да ўжывання сланечнікавага алею працягана няма. Галоўнае — не есці яго вельмі шмат. Бо ў 100 грамах алею амаль 900 ккал (гэта нават больш, чым у сметанковым масле). Медыкі таксама не рэкамендуюць прымяняць «народныя» метады ачышчэння арганізма сланечнікавым алеем, каб не спрарваваць цяжкія абстаўрэнні захворванняў страўнікава-кішчункага тракта.

Не забывайце, што пры доўгім і моцным нагрыванні карысныя ўласцівасці алею страчваюцца, а праз некаторы час ён наогул становіцца шкодным для здароўя. Таму ніколі не смажце на адным і тым жа алей двайчы. Яшчэ адзін важны нюанс: толькі ў прысутнасці тлущцаў бэта-карацін з агародніны ператвараецца ў вітамін А. Таму сланечнікавы алей — ідэальны варыянт заправы для салатаў.

Пры набывці сланечнікавага алею не варта звяртаць увагу на шматбагатыя надпісы «без халестэрыну»: у любім алей яго няма зусім. Захоўвайце алей у цёмным шклянчым месцы — на святле, у цяпле ён хутка псеуца.

ЗАПРАВА КЛАСІЧНАЯ

Інгрэдыенты: лімонны сок (1/4 шклянкі), соль (1/2 ч. лыжкі), чорны перца молаты (1/4 ч. лыжкі), алей (1/2 шклянкі).

У невялікай пасудзіне ўзбіце лімонны сок з соллю і перцам. Працягваючы ўзбіваць, уліце алей. Да атрыманай сумесі можна на смак дадаць салодкай гарчыцы.

Падрыхтавала Вольга ЦЫБУЛЬСКАЯ.

МАЛЯРЫЯ ДЛЯ БЕЛАРУСАЎ ЗУСІМ НЕ «ЭКЗОТЫКА»

За перыяд з 1999 па 2008 год у Беларусі было зарэгістравана 111 выпадкаў захворвання на малярію: 108 — прывазаных і 3 выпадкі — мясцовыя, другасныя ад прывазаных. Выпадкі мясцовай маляріі без фарміравання новых актывных агінючых выяўляліся ў 1999 годзе ў Мінску (адзін) і ў 2000 годзе ў Гомелі (два). У сярэднім штогод у Беларусі рэгіструюцца ад 5 да 20 выпадкаў прывазанай маляріі.

Амаль у палове выпадкаў заражэнне адбывалася ў краінах Афрыканскага кантынента: Беніне, Гвінеі, Егіпце, Камаруне, Кітаі, Конга, Нігеры, Маўрытаніі, Судане, Сьера Леоне, Танзаніі і ў Эфіопіі, — паведаміла журналісту «Звязды» ўрач-эпітэмолаг Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя (РЦЭЗ ІГЗ) Святлана ЯШКОВА. — На Расійскую Федэрацыю, Азербайджан, Таджыкістан, Узбекістан, Арменію і Грузію прыпадаюць яшчэ каля 45 % выпадкаў інфіравання малярый. Ва ўсіх астатніх выпадках

заражэнне адбывалася ў краінах Азіі (Індыі, Пакістане, Шры-Ланца) і ў Бразіліі. Жыхары Беларусі склалі каля 61% ад агульнай колькасці захварэлых, усе іншыя інфіраваныя былі замежнымі грамадзянамі. Хачу падкрэсліць, што ад таго, на колькі эфектыўна грамадзяне Беларусі, якія выяжджаюць у небяспечныя на малярый рэгіёны, будуць захоўваць меры асабістай бяспекі, у многім будзе залежаць, ці здолеем мы захаваць эпідэмічную беспаспеху на малярый ў нашай краіне.

Паводле слоў урача-паразітолага РЦЭЗ ІГЗ Андрэя ВЕДЗЬЯНКАВА, прафілактыка гэтай захворвання заключаецца ў прыёме па прызначэнні ўрача лекавых супрацьмалярыйных прэпаратаў, пачынаючы за тыдзень перад выездам у небяспечныя рэгіёны, увесь перыяд знаходжання там і яшчэ на працягу 4—6 тыдняў пасля вяртання на радзіму. Гэта так званая хіміяпрафілактыка. Улічваючы, што ў многіх трапічных краінах распаўсюджана лекаваустойлівая ма-

лярыя, акрамя хіміяпрафілактыкі захопленыя з сабой медыкаменты, турыстам на выпадак, калі інфіраванне ўсё ж такі адбудзецца і хвароба праявіцца, рэкамендуецца загадваць набыць супрацьмалярыйныя лекі, якія прымяняюцца для яе лячэння мясцовым насельніцтвам.

Увогуле чалавек, які выяжджае ў неспрыяльныя на малярый рэгіёны, рызыкуе захварэць ужо на другім тыдні знаходжання там, хоць хвароба можа «прывяціцца» і праз 1,5 года пасля вяртання на радзіму. Найбольш характэрнымі сімптомамі малярый з'яўляюцца ліхаманкавыя прыступы з кароткачасовымі дрыжжыкамі, высокай тэмпературай, галаўнымі і мышчачнымі болямі, галавакружэннем, мляоснасцю, ванітамі, пачынаючы сэрцабіццём, затрымкай мочавыдзялення. Такі стан доўжыцца 6—8 гадзін і завяршаецца рэзкім падзеннем тэмпературы і моцным патавыдзяленнем. Прыступы паўтараюцца праз 1—2 дні, але не заўсёды суправаджаюцца перападамі тэмпературы. Пры

несвоечасова распачатым лячэнні ў хворага павялічваецца печань і селязінка. Дыягназ захворвання ставіцца на падставе вынікаў лабараторнага даследавання. Толькі лабараторнае даследаванне можа пацвердзіць і папраўку хворага пацвердзіць.

— Варты памятаць, што на працягу наступных трыох гадоў пасля вяртання пры кожным звароце па медыцынскую дапамогу з-за лоблага захворвання, якое суправаджаецца павышэннем тэмпературы, неабходна паведаміць урачу аб сваім знаходжанні ў малярыйным ачагу, — папярэджае Андрэй Ведзьянкоў. — Найбольш небяспечная з-за магчымых ускладненняў (анемія, сутаргаў, неўралагічных парушэнняў, ацёку лёгкіх, нырачнай недастатковасці, каматознага стану) аж да смяротнага выхадзі трапічная разнавіднасць малярый. Штогод у свеце ад яе памірае больш як 1 мільён чалавек.

Надзея НІКАЛАЕВА.

ВІТАМІНЫ: ПАЖЫЦЦЁВА НЕАБХОДНАЯ ХІМІЯ

Карыснае харчаванне

Па хімічным складзе паміж так званымі жывымі і «штучнымі» вітамінамі ў капсулах няма ніякай розніцы. Іншая справа, атрымаць належную колькасць жыццёва неабходных рэчываў з прадуктамі харчавання нерэальна. Высновы працягваюць так званыя штучныя вітамінна-мінеральныя комплексы... варта!

Толькі перад тым як праглынуць першую капсулу, азнаёмцеся, калі ласка, з «інструкцыяй» кандыдата медыцынскіх навук, дацэнта кафедры геранталогіі і герыятрыі Беларускай медыцынскай акадэміі паслядыпломнай адукацыі Любові ВАРОНІНАЙ.

- Вітаміны і мікраэлемэнты — гэта малекулярныя злучэнні з высокай біялагічнай актывнасцю, якія па большай частцы не сінтэзуюцца арганізмам. Актывны ўдзел у жыццядзейнасці нашага арганізма бяруць каля 30 вітамінаў і 20 мікраэлементаў. Традыцыйна, калі ідзе размова аб вітамінах, з'яўляюцца праблема іх недахопу. Апошні абумоўлена не толькі нізкім наступленнем карысных рэчываў у арганізм, але і аб'ектыўна малым іх утрыманнем у ежы, дрэнным усмоктваннем у кішчунку, павышанай патрабаванні, якая назіраецца падчас фізічных і стрэсавых нагрузкаў.
- Шырокае выкарыстанне вітамінных комплексаў пачалося толькі ў XX стагоддзі. Як жа раней людзі абышліся без іх?
- Пакутавалі ад такіх захворванняў, як цынга, бэры-бэры, пеллагра... Па-другое, сярэдняя працягласць жыцця ў XIX стагоддзі, напрыклад, складала 38 гадоў, так што многія захворванні проста не паспелі развіцца. З іншага боку, не такім агрэсіўным было і навакольнае асяроддзе.
- Кажуць, нібыта вітаміны ў капсулах горш засваіваюцца, маўляў, не надта яны спраўдныя...
- Па хімічнай структуры талія вітаміны ідэнтычныя тым, што ёсць у прадуктах харчавання. Наогул вітамінныя комплексы, якія вырабляюцца ў сучасных высокакаласных лабараторыях свету, адпавядаюць патрабам арганізма. Іншая справа, вялікае значэнне мае настрой, з якім мы падыходзім да справы. Важна верыць у карысць, і вынік абавязкова будзе станоўчым.

Фота Марыі ЖЫЛІНСКАЙ.

тым назіраліся і пабочныя эфекты, таму шырока рэкамендуецца высокая дозы вітаміну С нельга... Паводле яшчэ аднаго даследавання, працягласць жыцця сталых людзей, якія да п'яці разоў на год атрымлівалі самыя простыя вітаміны нахшталь «Ундэвіту», была вышэйшай.

- Аднам словам, можна раіць усім, хто нас пакуе, перыядычна ўжываць вітамінна-мінеральныя комплексы...
- Можна раіць. Дзесьці двойчы на год, месячным курсамі. Калі чалавек прымае працяглую лекавую тэрапію, то вітаміны лепей ужыць дзесьці праз дзве гадзіны пасля асноўных прэпаратаў. Але адначасова трэба параіць чытачам не забывацца і на тыя карысныя рэчывы, што сінтэзуюцца ў кішчунку. Вельмі важна падтрымліваць мікробную флору ў нармальным стане, а папушыць гэты стан могуць любыя такіячынныя рэчывы, інфекцыі... Адначасовае з вітаміннымі комплексамі ўжыванне прабіятычных і прэбіятычных прэпаратаў, якія спрыяе развіццю брэдыліформнай флоры ў стымуляванню глінаснай мікрафлоры. Я маю на ўвазе ў першую чаргу прадукты, якія ўтрымліваюць цукар. Тое, што нам сапраўды неабходна — гэта клетчатка, пекціны. Кашы, садавіна, агародніна. Клетчатка патрэбна нашым бактэрыям для сваёй жыццядзейнасці. З другога боку, пры распадзе клетчаткі ўтвараюцца кароткалагодковыя тлустыя кіслоты — спажываюць субстрат для эпідэмія, сплісцітай кішчунка. Нездарма прафілактыкай канарэктальнага раку з'яўляецца менавіта ежа з вялікім утрыманнем клетчаткі. Відэма, што 18-20 грамаў клетчаткі ў штодзённым рацыёне на 30 працэнтаў змяняе рызыку развіцця канарэктальнага раку.
- Калі я не бягутаю, супрацьстаяць самым розным відам раку дапамагае і такі мікраэлемент, як селен...
- Навуковых работ, якія даказалі б, што пэўная доза селену спрыяе прафілактыцы раку, не існуе. Аднак гэты небяспечны элемент, які ёсць у ваду ў акіянічных, абменных рэакцыях, ён патрэбны для нармальнага клеткавага дзялення, сінтэзу бялкоў. І калі мы гаворым пра неабходнасць селену, то нельга забывацца і на цынк, які стымуюць пэўныя ферменты,

тым назіраліся і пабочныя эфекты, таму шырока рэкамендуецца высокая дозы вітаміну С нельга... Паводле яшчэ аднаго даследавання, працягласць жыцця сталых людзей, якія да п'яці разоў на год атрымлівалі самыя простыя вітаміны нахшталь «Ундэвіту», была вышэйшай.

- Аднам словам, можна раіць усім, хто нас пакуе, перыядычна ўжываць вітамінна-мінеральныя комплексы...
- Можна раіць. Дзесьці двойчы на год, месячным курсамі. Калі чалавек прымае працяглую лекавую тэрапію, то вітаміны лепей ужыць дзесьці праз дзве гадзіны пасля асноўных прэпаратаў. Але адначасова трэба параіць чытачам не забывацца і на тыя карысныя рэчывы, што сінтэзуюцца ў кішчунку. Вельмі важна падтрымліваць мікробную флору ў нармальным стане, а папушыць гэты стан могуць любыя такіячынныя рэчывы, інфекцыі... Адначасовае з вітаміннымі комплексамі ўжыванне прабіятычных і прэбіятычных прэпаратаў, якія спрыяе развіццю брэдыліформнай флоры ў стымуляванню глінаснай мікрафлоры. Я маю на ўвазе ў першую чаргу прадукты, якія ўтрымліваюць цукар. Тое, што нам сапраўды неабходна — гэта клетчатка, пекціны. Кашы, садавіна, агародніна. Клетчатка патрэбна нашым бактэрыям для сваёй жыццядзейнасці. З другога боку, пры распадзе клетчаткі ўтвараюцца кароткалагодковыя тлустыя кіслоты — спажываюць субстрат для эпідэмія, сплісцітай кішчунка. Нездарма прафілактыкай канарэктальнага раку з'яўляецца менавіта ежа з вялікім утрыманнем клетчаткі. Відэма, што 18-20 грамаў клетчаткі ў штодзённым рацыёне на 30 працэнтаў змяняе рызыку развіцця канарэктальнага раку.
- Калі я не бягутаю, супрацьстаяць самым розным відам раку дапамагае і такі мікраэлемент, як селен...
- Навуковых работ, якія даказалі б, што пэўная доза селену спрыяе прафілактыцы раку, не існуе. Аднак гэты небяспечны элемент, які ёсць у ваду ў акіянічных, абменных рэакцыях, ён патрэбны для нармальнага клеткавага дзялення, сінтэзу бялкоў. І калі мы гаворым пра неабходнасць селену, то нельга забывацца і на цынк, які стымуюць пэўныя ферменты,

тым назіраліся і пабочныя эфекты, таму шырока рэкамендуецца высокая дозы вітаміну С нельга... Паводле яшчэ аднаго даследавання, працягласць жыцця сталых людзей, якія да п'яці разоў на год атрымлівалі самыя простыя вітаміны нахшталь «Ундэвіту»,

Якасць — задача комплексная

Па дарозе паміж Бярозай і Ганцавічамі мы папрасілі адказаць на нашы пытанні намесніка генеральнага дырэктара КУП «Брэстоблдарбуд» **Васіля Сцяпанавіча КУНАСЮКА**, які суправаджаў нас у паездцы па вобласці.

— Наша дарожная сетка — гэта ўсё аграрная тэрыторыя. Мы пастаянна клопацімся пра дарогі, што звязваюць гаспадаркі са знешнім светам, пастаянна бываем у гаспадарках, мы ў курсе іх спраў і бачым, што рашэнне аб развіцці аграгарадкоў з усяй іх інфраструктурай — вельмі своечасовае і правільнае. Навокал іх будзе віраваць жыццё, і вёска застанецца жыццём цікавым, цывілізаваным жыццём. І вялікае шчасце, калі паміж населенымі пунктамі ёсць дыктоўная дарога, калі добраўпарадкаваны тэрыторыі на мехдары ці на МТФ, і па іх можна не толькі перамяшчацца на трактары, хадзіць не толькі ў высокіх ботах, а і ў нармальным зручным абутку. Да слова, летась, акрамя дарог, мы добраўпарадкавалі каля 300 такіх аб'ектаў.

Так што аграгарадкі — гэта цудоўна, але калі мы казалі «А», то трэба шукаць і ўкладваць сродкі ў далейшае развіццё іх інфраструктуры, у тым ліку ў развіццё дарожнай сеткі. Перш за ўсё паклапаціцца пра тое, каб яны паўсюдна былі звязаны з райцэнтрамі. Пачынаючы з 2005 года, калі стартавала праграма адраджэння вёскі, з-за недахопу сродкаў не ўсе аграгарадкі былі надзейна звязаны з гарадамі і гарадскімі пасёлкамі — адміністрацыйнымі цэнтрамі раёнаў. У 2006 годзе такіх аграгарадкоў стала больш, і гэтае «недаасфальтаванне» мае тэндэнцыю да назапашвання. Работы набіралася на добрую сотню мільярадаў.

Трэба таксама асфальтаваць транзітныя вуліцы ў населеных пунктах (хоць бы транзітныя, праз якія пастаянна рухаецца транспарт). А грунтовыя дарогі перапрацаваць хоць бы ў граўійныя, закрываць асфальтам брукаванкі.

— Ці дастаткова ў дарожных арганізацый будаўнічых матэрыялаў?

— Праблем з будаўнічымі матэрыяламі няма, існуе праблема са сродкамі на іх набыццё. Магунтасці вытворцаў асноўных будаўнічых матэрыялаў дастатковыя, каб забяспечыць патрэбы дарожнікаў. Шчыбені і граніт нам пастаўляюць у патрэбных аб'ёмах, але на умовах папярэдняй аплаты. І нафтабиту таксама па прыняцце «грошы — наперад».

рыца. Але ўсё ж у першую чаргу гэта, відаць, адладжаная нарматыўная база, якая прадугледжвае тыя патрабаванні, тыя стандарты, што забяспечваюць належную якасць. Прадугледжана і адпаведная кваліфікацыя кадраў. Людзі павінны не толькі дакладна ўяўляць сабе ўзровень патрабаванняў, саму тэхналогію, але ўмець яе прымяняць, кантраляваць. Гэта значыць, умець працаваць якасна.

Следам ідэе тэхнічна аснашчанае — машыны, механізмы, абсталяванне.

Ну і тое, пра што мы толькі што казалі, — будаўнічыя матэрыялы адпаведнай якасці. Здавалася б, граніт — якія тут могуць быць пытанні? Але якасць яго драблення, змяшчальнасць пакулы не адпавядае ў поўнай меры патрабаванням сістэмы на базе міжнароднага стандарту. Многія гады на «Граніце» спрабуюць рэканструяваць свае вытворчыя магутнасці, закупляюць новае

дарожна-транспартных здарэнняў, і прыняты адпаведныя меры. За мінулы год усе іх ліквідавалі. Яны былі такім чынам абудкаваны, што ліквідавана сама магчымае здарэнняў. Скажам, там, дзе часцей здараліся наезды на пешаходаў, зрабілі пешаходныя дарожкі — за межамі праезнай часткі.

Калі здараліся сутыкненні на перакрываццях дарог, то выконваліся штучныя няроўнасці, якія вымушалі вадзіцеля зніжаць хуткасць пры перасячэнні галоўнай дарогі з другараднай.

Там, дзе пакрыццё падчас дажджу становілася слізкім, зрабілі шурпаты слой. Недзе паставілі дадатковыя дарожныя знакі, абмежавалі хуткасць. І на ўсіх гэтых участках потым не было ніводнага ДТЗ. У цэлым жа колькасць пацярпелых у дарожна-транспартных здарэннях таксама зменшылася.

— Ці існуе праблема карэктнага карыстання дарогай з боку насельніцтва?

ВІНШУЕМ!

Сёння генеральны дырэктар КУП «Брэстоблдарбуд» Пётр Андрэвіч СКАРАБАГАЦЬКА адзначае сваё 60-годдзе.

Паважаны Пётр Андрэвіч!

Шчыра віншваем Вас з гэтай цудоўнай датай. Жадаем Вам моцнага здароўя і новых працоўных здзяйсненняў.

Ваша жыццёвая сцяжына цесна пераплецена з дарогамі Брэстчыны і ўсёй Беларусі.

Няхай і надалей яна выдзе да плёну ў Вашых справах дзяржаўнай важнасці і да шчаслівых хвілін, шчаслівых дзён, гадоў і дзесяцігоддзяў у асабістым жыцці!

драблёна-сартавальнае абсталяванне, але рэканструкцыя ідзе млява. Дарожнікі хацелі б хутчэй на дарогах нейкім чынам прыціхла. Магчыма, людзі пачалі крышку лепш жыць, у іх няма патрэбы разукамплектоваць прыдарожныя павільёнчыкі і прыпынкі, пункты, каб занесці сабе на лецішча некалькі дошак. Магчыма, і таму, што павысіўся ўзровень агульнай культуры, у тым ліку дзякуючы артыкулам у СМІ. Раней было так: як пачынаўся паляўнічы сезон, то абавязкова ішла стральба па прыдарожных знаках.

Як у школе выпускны баль ці ў суседняй вёсцы нейкае іншае масавае мерапрыемства — збіраў выкарачаныя ці пагнутыя знакі. Тармазы адмаўлялі, маладзедка зухаватасць свалася вонкі.

У цэлым такіх выпадкаў становіцца ўсё менш. Ну, і мы зарыентаваліся — напрыклад, металічныя стойкі да знакаў пачалі бетанаваць, не выреш. Мне здаецца, вандалізм становіцца

— Наўсідку, без глыбокага аналізу, можна сказаць, што ў апошні год-два праблема вандалізму на дарогах нейкім чынам прыціхла. Магчыма, людзі пачалі крышку лепш жыць, у іх няма патрэбы разукамплектоваць прыдарожныя павільёнчыкі і прыпынкі, пункты, каб занесці сабе на лецішча некалькі дошак. Магчыма, і таму, што павысіўся ўзровень агульнай культуры, у тым ліку дзякуючы артыкулам у СМІ. Раней было так: як пачынаўся паляўнічы сезон, то абавязкова ішла стральба па прыдарожных знаках.

Як у школе выпускны баль ці ў суседняй вёсцы нейкае іншае масавае мерапрыемства — збіраў выкарачаныя ці пагнутыя знакі. Тармазы адмаўлялі, маладзедка зухаватасць свалася вонкі.

Сярод імпартных матэрыялаў перш за ўсё «фігуруюць» эмульгатары для вытворчасці эмульсій — як правіла французскія. Наша акадэмія навук спрабуе асвоіць вытворчасць айчынных, выпущаныя доследныя партыі, але яны пакуль не апрабаваны. Створаны нават прадпрыемствы па вытворчасці эмульгатораў. Трэба глядзець, як іх прадукцыя будзе паводзіць сабе на практыцы. Дарога — гэта дарога, упэўненасць у якасці зыходных матэрыялаў для яе будаўніцтва і рамонт павінна быць стопрацэнтная. І мы будзем рады, калі з'явіцца айчынная аналагі дарагім замежным матэрыялам.

— З чаго ўсё ж пачынаецца якасць на дарозе?

— Гады тры таму ўкаранілі ў сябе сістэму менеджменту якасці на аснове міжнароднага стандарту ISO 9001. Яна ўключыла ў сябе некалькі комплексных задач, непарыўна звязаных паміж сабой. І пры вырашэнні гэтага комплексу не магчыма сказаць, што першае — якая ці ку-

ца менш. Ды і сама дарога выхоўвае. Дагледжаная, роўная, з пафарбаванымі прыпынчымі пунктамі, там уруны стаяць для недакуркаў... Не ў кожнага рука падмечца, каб учыніць нейкае паскудства.

Сотае, але першае

У Ганцавічах базіруюцца ДРБУ № 100. Гэта самае першае ў Беларусі ДРБУ, створана раней за іншыя — яшчэ ў 1957 годзе, для абслугоўвання аўтамабільных дарог. І нумар 100 трэба ўспрымаць як № 1. Узначальнае яго Васіль Рыгоравіч Дулік, па адукацыі будаўнік, прыйшоў з пасадзі намесніка старшыні райвыканкома. Першае, што зрабіў, — надаў увагу развіццю ўпраўлення. У выніку яно пачало выконваць сапіндныя аб'ёмы работ не толькі ў Ганцавіцкім, але і ў суседніх раёнах, набыло важкую ролю ў мясцовым жыцці. Маюць нармальную вытворчую базу (у тым ліку свой асфальтабетонны завод) з належнымі ўмовамі для працы і ад-

Брэстчыны і нашай групы раёнаў і для развіцця турызму.

Працягвалі рэканструкцыю свайго завода, пераводзім яго на газавое паліва. Ён ужо зараз замест 30-35 тон асфальтабетону ў гадзіну дае 50. Тэхналогія — пад кантролем кам'ютара. А кацельню пасля рэканструкцыі перавялі на цвёрдае паліва — на дрывы. Нарыхтоўваем іх самі, на працягу летняга сезона, на паласе адрыву.

Сёлета, акрамя прамых сваіх абавязкаў, маем дагаворы на дадатковыя, скажам так, работы на два з паловай мільярды. Бетанум падлогі на фермах, бетанум тэрыторыі трансфарматарных падстанцый, робім праходныя і г.д. У нас ёсць ліцэнзія на выкананне такіх работ, ёсць спецыялісты. Адкуль? Апошнія тры гады вялі працу па рэканструкцыі сваёй вытворчай базы з поўным аб'ёмам агульнабудаўнічых работ — укладкі падлогі, заменай вокнаў і дзвярэй, аддзелкай, заменай даху. То спецыяльна сфарміравалі будаўнічую брыгаду, абучылі людзей. І зараз, калі свая ро-

У ЭПІЦЭНТРЫ ДЗЯРЖАЎНАЙ ПАЛІТЫКІ

пачынку. І дастаткова тэхнікі, таму працуюць эфектыўна. Дарогі, якія рамонтуюць і даглядаюць, па якасці не саступаюць дарогам рэспубліканскага значэння, лічаць у аблдарбудзе. Нядаўна даволі высокую адзнаку прадпрыемству далі ўдзельнікі абласнога семінара дарожнікаў і будаўнікоў.

Наша знаёмства з ДРБУ № 100 пачалося з дызайнерскіх знаходак гаспадароў па афармленні дваровай тэрыторыі ўпраўлення. Шмат энергіі ўклалі ў добраўпарадкаванне, запрацілі сталічнага дызайнера, вось толькі з кветкамі не ўсё ўгадалі — як высветлілася, рададэндран не любіць прамых сонечных промняў, больш любіць ценю. Зноў чакаюць дызайнера, прывязе новыя саджанцы, клумбы засадзяць па-новаму.

У двары з простага пажарнага вадаёма зрабілі сапраўднае ўпрыгажэнне для наваколля: пачысілі, абклілі пліткай — акультурылі, адным словам. І збіраюцца пасярэдзіне паставіць фантан. (Гл. здымак).

Расфарбавалі фасад, і цяпер ён цешыць вока. Крышку пазней нам пакажуць зробленыя ўласнымі рукамі лязно з басейнам і саўнай для сваіх рабочых, фітнес-пакой, пакой для прыёму ежы, бильярдную, і гэта ўсё дадала павялі да ганцавічан, бо такую гаспадарліваасць сустраэш далёка не ўсюды.

Працуе ў ДРБУ № 100 роўна сто чалавек, лёгка запомніць. Хлеб сабе зарабляюць не толькі абслугоўваннем дарог, але і будаўніцтвам, і ўкладкай пліткі, наогул добраўпарадкаваннем. Летась выкананне аб'ёмаў работ уласнымі сіламі дасягнула васьмі мільярдаў рублёў. У перадавоку — 12, у іх 8. Ненамнага адсталі ад самага буйнога калектыву ў аблдарбудзе.

Васіль Рыгоравіч ДУЛІК — чалавек шчыры:

— Летась нам пашанцавала з фінансаваннем і, адпаведна, з аб'ёмам работ. Працавалі ў двух аграгарадах — Хатынчы і «Адраджэнне» (гэта вёска Радзьявічы). І выканалі недзе каля трох мільярдаў рублёў на рэканструкцыі аўтадарогі Агаравічы — Чудзін — мяжа Мінскай вобласці. Сродкі на гэтыя чатыры кіламетры асфальтабетону, якімі мы амаль што закрываем апошні кірунак у суседнюю вобласць, мы атрымалі дзякуючы аблдарбуду. Засталося пакласці пяць кіламетраў. Як вы разумееце, гэта важны кірунак для ўнутрыгаспадарчай дзейнасці

ФАКТЫ З ЖЫЦЦЯ КАЛЕКТЫВУ

Усе падведасныя арганізацыі аблдарбуда працуюць эфектыўна, стратныя і неплацежаздольных сярод іх няма. Запаячынасць па заробатнай плаце і плацяжках таксама адсутнічае.

Тэмпы росту прадукцыйнасці працы значна апырэджае тэмпы росту заробатнай платы, якая перавышае 1 мілья рублёў. Брэсцкі аблдарбуд ажыццяўляе вялікую работу па выкананні праграмы адраджэння і развіцця вёскі.

У вобласці за 2005-2008 гады добраўпарадкавана 148 аграгарадкоў.

ФАКТЫ З ЖЫЦЦЯ КАЛЕКТЫВУ

Усе падведасныя арганізацыі аблдарбуда працуюць эфектыўна, стратныя і неплацежаздольных сярод іх няма. Запаячынасць па заробатнай плаце і плацяжках таксама адсутнічае.

Тэмпы росту прадукцыйнасці працы значна апырэджае тэмпы росту заробатнай платы, якая перавышае 1 мілья рублёў. Брэсцкі аблдарбуд ажыццяўляе вялікую работу па выкананні праграмы адраджэння і развіцця вёскі.

У вобласці за 2005-2008 гады добраўпарадкавана 148 аграгарадкоў.

канструкцыя ў асноўным завершана, накружам іх «па профілі».

У першым паўгоддзі пастараемся дадатковыя дагаворы закрыць. Але ўжо ёсць званкі з прапановамі, значыць, будучы новыя дагаворы, у тым ліку ў суседніх раёнах. Трэба дапамагчы судзям і зарабляць сродкі на развіццё. Для сябе мы запланавалі выканаць 10 мільярдаў (супраць 8 у мінулым годзе), але з-за позняга адкрыцця фінансавання першыя тры месяцы працавалі напаясілі, і гэта ўносіць карэктывы. Але на мінулагаднюю лічбу выйсці павінны.

Васіль Дулік палічыў патрэбным падкрэсліць тую пастаянную дапамогу, якую яго калектыву атрымлівае ад аблдарбуда і асабіста генеральнага дырэктара.

— Пётр Андрэвіч разумее, што ў невялікім райцэнтры людзей падзець няма куды, калі што. І пастаянна дапамагае нам з аб'ёмамі работ, з фінансаваннем пад гэтыя аб'ёмы. Калі бачыў, што ў нас адрыліся велькі італьянскія асфальтакладчыкі з шырынёй захопу чатыры з паловай метры, ён падыходзіць для ўсіх нашых работ. І адрываў пайшла іншая якасць працы. Усё, што неабходна для якаснай укладкі на любой катэгорыі дарог, у нас зараз ёсць.

Генеральны час та бывае ў нас, вельмі падрабязна цікавіцца станам спраў, у тым ліку сацыяльнымі пытаннямі. Чым жыве калектыву, як выжывае калектыву, чым яшчэ трэба дапамагчы. Такія пастаянныя ўвага, асабліва зараз, вельмі даражыць.

Так што генеральны дырэктар — удзельнік усяго таго парадку, які мы навялі за апошні час.

Калектыву ў нас стабільны, цякучасці кадраў няма, людзі стаяць у чарзе, каб трапіць да нас на працу. Паўней, калі з Васілём Рыгоравічам Дулікам абыходзілі яго «ўладанні», убачылі ў майстэрні вялікі плакат — цытата з указа Пятра I ад 11 снежня 1713 года, у якім той загадвае гаспадару Тульскай збройнай фабрыкі біць бізунам і саслаць на работы ў манастыр за тое, што асемліў воіску гасудару прадаваць непрыдатныя пішчалі і фузеі. Узгадалася, што бачылі ва ўпраўленні іншы плакат — «Палітыку «Брэстоблдарбуда» ў галіне якасці». Якая тут сувязь, не ведаем, адносіны ў калектыве давяральныя, існуе поўнае ўзаемаразуменне паміж кіраўніцтвам і рабочымі, нікога бізуну не б'юць. Але палітыка аблдарбуда ў галіне якасці выконваецца непарушна.

На асфальтабетоннай заводзе новы шрых дадаў майстар **Канстанцін САЙКО**:

— Завод выкарыстоўвае зараз 45 літраў пачнога паліва ў гадзіну. Памножце на 12 гадзін штодня, і стане зразумелым, якая будзе дасягацца эканомія пасля пераводу на газ. А пакуль не паспяваем падвозіць паліва бензавозамі. Засталася наладка абсталявання, і калі пачнем працаваць у ашчадным рэжыме, то сабекошт тоны асфальту зменшыцца на 50 працэнтаў.

Генералы пясчар'ераў

Па дарозе ў Баранавічы, на мініскі цягнік, просім **Васіля Сцяпанавіча КУНАСЮКА** пракаментаваць падбор і расстаноўку кіруючых кадраў у тэрасе. Бо менавіта ад кіраўнікоў перш за ўсё залежыць эфектыўнасць працы вытворчых калектываў.

— Прыходзяць да нас людзі, прывяраюцца працай і жыццём. Той жа Васіль Рыгоравіч Дулік з Ганцавічў кіравалі дзюма агульнабудаўнічымі арганізацыямі, працаваў намеснікам старшыні райвыканкома, а гэта не проста школа, а сапраўднае акадэмія гаспадарчага жыцця. І для працы ў вытворчых калектывах такіх кіраўнічкі неамяняны.

Неяк так склаўся, што вельмі многія кіраўнікі ДРБУ прыйшлі з пасадзі намесніка старшыні райвыканкома. Ды не самі прыйшлі, мы іх запрасілі. Пётр Андрэвіч сам падбірае кадры такога ўзроўню, у яго на добрых работнікаў ёсць чутцё.

Мікалай Мікалаевіч Лакішык, кіраўнік Івацэвіцкага ДРБУ, прыйшоў да нас па той жа «схеме». Як і Сяргей Уладзіміравіч Сілінаў з Пінска. Яны нармальна «ўпісаліся» ў сям'ю дарожнікаў. І Аляксандр Іванавіч Вераніч з Луніна. Начальнік Баранавіцкага ўпраўлення Мікалай Мікалаевіч Мацюк перайшоў у аблдарбуд галоўным інжынерам, а яго пасадзі ў Баранавічах прыняў таксама прадстаў-

нік мясцовай улады. Гэта ўсё людзі аўтарытэты, з моцнай гаспадарчай «хватактай».

У Пружаных, Камянцы, Брэсце кіраўнікамі сталі мясцовыя «вылучэнцы», професіяналы дарожнай галіны, у Драгічынскім раёне — адзін з карыфеяў галіны Віктар Іосіфіў Жытковіч. Ён 35 гадоў на гэтым прадпрыемстве і больш за 20 — нязменна яго кіраўнік.

Характэрная рыска для ўсіх гэтых людзей — вострае пачуццё новага. Так што можна сказаць, што прыходзяць новыя людзі будаваць новыя дарогі. Яны — адказныя, дысцыплінаваныя, цудоўна разумеюць і ўспрымаюць наватарскую палітыку, якую правадзіць кіраўніцтва «Брэстоблдарбуда», ваважліва ставяцца да традыцый нашага калектыву. Значыць, аднадушсца становіцца больш, і са сваімі задачамі мы паспяхова справімся.

Публікацыю падрыхтавалі **Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ, Алена ДАЖУАНОК і Яўген ПЯСЕЦКІ** (фота).

УНП 200020752

НА ЗДЫМКАХ:

1. Калектыву **Бярозэўскага ДРБУ № 102** неаднаразова адзначаўся такімі вось дыпламамі за паспяховае ўкараненне новых тэхналогій, узорную арганізацыю працы. **Варта паглядзець, як добраўпарадкаваны вуліцы і плошчы Бярозы! Гэтак жа прыгожа вылядае і тэрыторыя наваколя офіса самога ўпраўлення, аздобленага зялёным газонам, створаным па строгіх правілах ландшафтнага дызайну. Знешняя прыгажосць суседнічае з новымі распрацоўкамі.**

На адным са здымкаў вы бачыце, як вылядае па-новаму абсталяваны ўваход у майстэрню: шырокая жалюзі слухаюцца лёгкая дотыку рукі і забяспечваюць надзейную цеплазаацяляючы вытворчага памяшкання.

2. Дарогі **Брэстчыны** — артэрыі, якімі звязаны паміж сабой вялікія гарады, маленькія вёсачкі, новабудулі, палеткі... Кожны кіламетр гэтых прыгожых і далейшых дарог нагадвае пра тых, хто плённай працай забяспечвае іх існаванне на карце Беларусі.

Дваццаціга гадоў узначальнае калектыву **Пётр Андрэвіч СКАРАБАГАЦЬКА** (на здымку). Пад яго кіраўніцтвам брэсцкія аўтадарожнікі выйшлі на перадавыя пазіцыі ў галіне. Па словах самога **Пятра Андрэвіча**, такі вынік дасягнуты дзякуючы старанням кожнага члена вялікага калектыву.

У тым ліку і працаўнікоў **ДРБУ № 100 Паўла БУРМАКІ, Аляксандра БУРЫ, Васіля УРБАНОВІЧА, Алы САМАРЫНАЙ, Галіны ДРОЗД, Сяргея САУЧУКА, Соф'і БЕРТАШ, Аляксандра БАРАНОУСКАГА, Людмілы КРЫСЮК, Міхаіла СЦЕПЧУКА, Аляксандра КРЫСЮКА** (ніжні здымак).

3. Начальнік **Бярозэўскага ДРБУ № 102 Уладзімір ЕУТУХ** ганарыцца работай сваёй вытворчай базы на Броннай гары — тут укаранены перадавыя тэхналогіі, вырабляюцца сучасныя будаўнічыя матэрыялы. Апаратчык устаноўкі па прыгатаванні бітумных эмульсій **Аляксандр ЗАЙЦАЎ** і інжынер-лабарант **Людміла АРЦЕМАВА** — вопытныя спецыялісты, якіх на гэтай вытворчасці шмат.

4. Работы па добраўпарадкаванні абочынаў на аб'екце, які ўводзіцца. Механізаатар **Сяргей КУЗНЯЦОУ**. У майстэрні **ДРБУ № 100** чысціня і парадак.

5. Некалкі іменныя працоўнага дня дарожнікаў з Ганцавічў. Вянованае сонейка зіхаціць на свежакфарбаваных варахах і стварае цалкам рабочы настрой. Начальнік **ДРБУ № 100 Васілю ДУЛІКУ** патэлефанаваў з аддаленага аб'екта. **Дыспетчар Уладзімір САЯПІН** апрацоўвае апэратыўную інфармацыю. А ў кабінце бліскі працы і дарожнага руху ідзе падрыхтоўка да чарговых заняткаў.

6. Пра спрыяльныя ўмовы працы для дарожнікаў з Ганцавічў нам раскаваў аддзельнік **МАЗа Валерыі ПАКУМЕЙКА** і начальнік планава-вытворчага аддзела **Валентына ЗАБАЛОТНІКАВА** (на здымку). Размова ішла пра басын, саўну, трэнажорную залу, нават пра новыя літары на тэрыторыі **ДРБУ № 100**. А штучны дзякуючы старанням кожнага члена вялікага калектыву.

7. Завод па вытворчасці будматэрыялаў і новыя вуліцы аграгарадка **Кукава** — звыны ланцужка, які звязана паміж сабой пачатак і завяршэнне работ. Павелічэнню іх аб'ёмаў садзейнічаюць наватары **ДРБУ № 100**. А штучны дзякуючы старанням кожнага члена вялікага калектыву, прыставаўны на гэтай мэты ганцавіцкі майстры.

СКАНВОРД

Склаў Андрэй МІХАЙЛАЎ. Crossword puzzle grid with clues in Belarusian.

ПАДЛЕТКІ-РАБАЎНІКІ, або Правярайце, каго клічаце ў госці

Група падлеткаў, якія рабавалі кватэры сваіх знаёмых, затрымані ў Мінску. Пра гэта паведаміла старэйшы інспектар групы інфармацыі і грамадскіх сувязяў УУС адміністрацыі Цэнтральнага раёна Аляксандра Дрозд.

прызначана пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрмін да трох гадоў або змяшчэння на тэрмін да двух гадоў у спецыяльную навукальна-выхавальную ўстанову. Астатнія падлеткі, у дачыненні да якіх вырашаецца пытанне аб узбуджэнні крмінальнай справы, таксама не застануцца бесперакарнымі.

НАДВОР'Е на зяўтра. Weather forecast for various cities including Minsk, Brest, and others.

Божая кароўка, а на дождж сядзі

Менавіта так у дзяцінстве даводзілася прасіць чароўнага жучка з чорнымі крапілкамі. Божая кароўка бегла па руцэ ўзлітае, альбо не, але лічылася, што яна можа прадказваць надвор'е.

«Рак» папоўніў «Знакі задыяка»

Нацыянальны банк Беларусі ўвёў у абарачэнне памясныя манеты «Рак» серыі «Знакі задыяка». Паведаміў намеснік начальніка ўпраўлення інфармацыі галоўнага банка краіны Міхал ЖУРАВОВІЧ.

Крынічка

«Цяка тут з лесу невядлічка Травай заросшая крмычка». Якуб КОЛАС.

Тэрміны пасадкі суніц садовых

«У які час лепш за ўсё садзіць суніцы садовыя: вясной ці ўвосень і ці могуць яны расці ў садзе паміж дрэвамі?»

Народная аграномія

Гной трэба вывозіць пад поўно, тады ад яго будзе карысць, а калі на сходніх дніх ці на маладзіку, дык гной вырастае толькі пуставелле.

Замаразкі ў маі

Май — месяц, калі пра замаразкі нельга забывацца. А яны могуць быць і ў пачатку, і ў канцы. Але спрактыкаваныя садавоў-агароднікі пра надыход замаразкаў самі могуць вызначыць па народных прыметах.

Прырода падкажа

Уважліва садавоў і агародніку аб правядзенні тых ці іншых работ расказуць з'явы жывой прыроды.

Сярод вострапахкіх траў

Вострапахкія травы чалавек пачаў выкарыстоўваць раней, чым соль. Спачатку гэтыя травы рабілі ежу проста больш разнастайнай, затым іх ужыванне стала культурнай звычкай і, нарэшце, ператварылася ў неабходнасць.

14 мая

Сёння Сусветны дзень барацьбы з гіпертаніяй. 1907 год — нарадзіўся Іосіф Жыновіч, вядомы беларускі цымбаліст, дырыжор, мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Дзяржаўнага акадэмічнага народнага аркестра Беларусі.

ПРАКЛЁН

У народнай культуры словы праклёнаў выкарыстоўвалі ў самых рэдкіх выпадках. І сёння можна пачуць выраз «радавы праклён» ці «пракляты да сёмага калена».

Усміхнёмся!

Школьнік знашоў мільён долараў і здаў іх у міліцыю. Маці праз рыданні сцвярджала, што ганарыцца ім.